

Anssi Heikkilä

Kuntaorganisaatioiden näkemykset kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta
sekä sähköisestä arkistonmuodostussuunnitelmasta

Pro gradu –tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Historian ja etnologian laitos

Arkistohallinnan maisteriohjelma

kevät 2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Anssi Heikkilä	
Työn nimi – Title Kuntaorganisaatioiden näkemykset kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta sekä sähköisestä arkistonmuodostussuunnitelmasta	
Oppiaine – Subject Arkistohallinnan maisteriohjelma	Työn laji – Level Pro gradu-tutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2012	Sivumäärä – Number of pages 73 + 11
Tiivistelmä – Abstract <p>Kuntaorganisaatioiden asiakirjahallinnossa ollaan pikku hiljaa siirtymässä kohti sähköistä asiointia ja arkistointia. Siirtymistä sähköiseen aineiston hallintaan on arkistolaitoksen toimesta pyritty helpottamaan luomalla kunnille yhteinen tehtäväluokitus sekä edistämällä sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman käyttöön siirtymistä. Tässä tutkielmassa selvitetään kuntaorganisaatioiden mielipiteitä kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta sekä eAMS:sta. Samalla myös selvitetään kuinka laajasti kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja eAMS on tällä hetkellä käytössä. Oppinäytetyö liittyy Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen yhteiseen arkistohallinnan maisteriohjelmaan.</p> <p>Itse tutkimusaineisto kerättiin verkkokyselyllä 19.1.–18.2.2011 välisenä aikana. Kysely lähetettiin kaikille Suomen 336 kunnalle sekä suurimmalle osalle kuntayhtymistä. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 204 kuntaorganisaatiota, joista 152 kappaletta oli kuntia ja 52 kappaletta kuntayhtymiä. Olen käyttänyt vastausten analysointiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Tulokset sisältävät paljon mitattuja lukuja ja prosenttimääriä, ja avointen vastausten analysointiin olen käyttänyt sisältöanalyysiä.</p> <p>Kuntien yhteistä tehtäväluokitusta käytetään tällä hetkellä noin 35 prosentissa kuntaorganisaatioista. Tehtäväluokitus on pääosin käytössä alatehtävätasolla, joka on tarkin arkistolaitoksen valmiiksi tekemistä tasoista. EAMS:n käyttöönotto on vasta alussa, sitä käyttää vasta reilu kuusi prosenttia vastaajista. EAMS:n käyttöönottojen alhaisuutta selittää paljon työn vaativuus ja kuntaorganisaatioiden rajalliset resurssit. Pääosin kunnat ovat tyytyväisempiä yhteiseen tehtäväluokitukseen ja eAMS:aan kuin kuntayhtymät, jotka pitävät varsinkin kuntien yhteistä tehtäväluokitusta suunnattuna enemmän peruskunnille. Myös tehtäväluokituksen viimeistelemättömyys sekä epätasaisuus koetaan vastaajien keskuudessa ongelmaksi. Vastaajat toivovat eAMS:n käyttöönottojen suhteen nykyistä enemmän neuvontaa ja opastusta. Moni vastaaja haluaakin vielä nähdä miten eAMS:n käyttöönotot onnistuvat, ennen kuin ovat itse valmiita siirtymään sen käyttöön. Ongelmista huolimatta kuntien yhteinen tehtäväluokitus sekä eAMS nähdään mahdollisuutena.</p>	
Asiasanat – Keywords Asiakirjahallinto, arkistotoimi, eAMS, kuntien yhteinen tehtäväluokitus	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	3
1.1. Kuntaorganisaatioiden arkistotoimi muutoksessa	3
1.2. Verkkokysely ja tutkimusmetodi	5
1.3. Tutkimustilanne ja tutkimuksen rakenne	9
1.4. Tutkimuksen keskeiset käsitteet	13
2. KUNTIEN ASIAKIRJAHALLINNON OHJAUKSEN KEHITYS	16
2.1. Kuntien asiakirjahallinnon ohjaaminen	16
2.2. Asiakirjahallinnon organisointi kunnissa	19
3. ASIAKIRJAHALLINTO KUNTAORGANISAATIOISSA	21
KYSELYN PERUSTEELLA	
3.1. Asiakirjahallinnon ammattilaisten lukumäärä kuntaorganisaatioissa	21
3.2. AMS:ien käyttäminen ja ylläpito	22
3.3. Prosessienmallinnukset	25
4. KUNTIEN YHTEISEN TEHTÄVÄLUOKITUKSEN SEKÄ eAMS:N KÄYTTÖÖNOTON ETENEMINEN	27
4.1. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytön laajuus	27
4.2. EAMS:n käyttöönotto kuntaorganisaatioissa	33
5. AJATUKSET KUNTIEN YHTEISESTÄ TEHTÄVÄLUOKITUKSESTA	40
5.1. "Tehtäväluokitus on salatiedettä"	40
5.2. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen edut ja haitat	44
6. MIELIPITEET eAMS:STA	47
6.1. EAMS:n toimivuus ja hyödyllisyys	47
6.2. "Valmiimpia yhteisiä malleja"	52
7. PÄÄTÄNTÖ	56
LÄHTEET	62
LIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1. Kuntaorganisaatioiden arkistotoimi muutoksessa

Kunnat ja kuntayhtymät tuottavat toiminnassaan ja pitkäaikaissäilyttävät arkistoissaan yhteiskunnallisesti ja historiallisesti merkittävää aineistoa. Kuntaorganisaatioiden arkistoissa on keskimäärin asiakirjoja 1400 hyllymetriä/ organisaatio. Vanhimmat asiakirjat ovat yleensä 1800-luvun lopulta, mutta arkistoista löytyy aina 1600-luvulle ulottuvaa asiakirja-aineistoa.¹ Koska arkistolaki ei velvoita kuntia eikä kuntayhtymiä siirtämään asiakirjojaan arkistolaitokseen,² kunnat ja kuntayhtymät säilyttävät asiakirjojaan pääosin omissa arkistoissaan. Arkistokäyttöön tarkoitetuissa tiloissa on otettava huomioon arkistolaitoksen arkistotiloohjeet. Arkistotilojen yleiset vaatimukset on myös kirjattu arkistolakiin.³ Nykyhetken tutkimustietoa kuntaorganisaatioiden arkistojen tilasta ei ole saatavilla. Suomen Kuntaliiton erityisasiantuntija Maaret Botskan mukaan 2000-luvulla kuntien arkistotilat ovat pääsääntöisesti olleet arkistolaitoksen ohjeiden mukaisia, ongelmia on aiheuttanut lähinnä tilan puute.⁴

Tällä hetkellä kuntaorganisaatioiden asiakirjahallinto on kehittymässä paperivaltaisesta arkistoinnista kohti sähköistä tiedonhallintaa. Muutos asettaa kuntien arkistotoimen uusien haasteiden eteen. Siirtymistä sähköiseen aineiston hallintaan on arkistolaitoksen toimesta pyritty helpottamaan luomalla kunnille yhteinen tehtäväluokitus sekä edistämällä sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman (käytän tästä eteenpäin lyhennettä eAMS) käyttöön siirtymistä. Kuntien yhteisessä tehtäväluokituksessa on kyse arkistolaitoksen ja kuntien yhteisesti tekemästä hierarkkisesta ryhmittelystä, joka perustuu organisaation tehtäviin. Tehtäväluokituksen ensisijaisena käyttökohteena on asiakirjallisen tiedon kuvailu ja hallinta. Kuntien yhteinen tehtäväluokitus on tehty kolmiportaiseksi järjestelmäksi, jonka alemmille tasolle menevä numerointi on viitteellinen. Yhteisen tehtäväluokituksen avulla pyritään lisäämään sisällöllistä yhteentoimivuutta, hallinnon läpinäkyvyyttä ja tiedon saatavuutta, ja sen toivotaan

¹ Verkkokysely 2011.

² Arkistolaki 1994,14 §; Koukka 2010, 25.

³ Arkistolaki 1994,12 §; Arkistolaitos 2011b; Arkistolaitos 2007c.

⁴ Botska 2012.

helpottavan kuntien toimintaa yli organisaatorajojen. Yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönoton kerrotaan myös nopeuttavan sähköiseen arkistointiin siirtymistä.⁵ EAMS ohjaa tietojärjestelmillä tuotettujen asiakirjatietojen sähköistä hallintaa, käsittelyä ja säilytystä niiden koko elinkaaren ajan. EAMS toimii keskitettynä asiakirjatietojen hallintavälineenä. Sen avulla oletetaan tarpeettoman tiedon hävittämiseen tapahtuvan luotettavasti. EAMS voidaan integroida eri tietojärjestelmien taustalle, jolloin se toimii metatietojen lähteenä niille. EAMS:sta käytetään myös rinnakkaistermiä tiedonohjaussuunnitelma (TOS).⁶

Arkistolaitos on tehnyt vuonna 2009 kyselyn kuntaorganisaatioille koskien yhteistä tehtäväluokitusta ja eAMS:aa; *Kysely kuntaorganisaatioille yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käytöstä.*⁷ Mitään laajempaa tai uudempaa tutkimusta kuntien yhteisen tehtäväluokituksen tai eAMS:n käytöstä ei ole kuitenkaan tehty. Tämä pro gradu, joka on Jyväskylän yliopiston arkistohallinnan maisteriohjelman työ, tarkastelee kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n käyttöä sekä kuntaorganisaatioiden näkemyksiä niistä. Tutkin työssäni miten laajasti kunnat ja kuntayhtymät ovat ottaneet kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttöönsä. Lisäksi selvitän millä tasolla kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönotto on tapahtunut sekä miten/missä tietojärjestelmässä eAMS on otettu käyttöön. Tutkin myös millaisia kehitystoiveita tehtäväluokitusta ja eAMS:a kohtaan on esitetty sekä minkälaisia hyviä puolia tai puutteita näissä on nähty olevan. Samassa yhteydessä tutkin miten kuntien ja kuntayhtymien näkemykset edellä mainituissa kysymyksissä eroavat toisistaan, vai eroavatko ne ollenkaan. Tutkin myös onko kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttöönotoissa nähtävissä eroja maantieteellisesti. Tutkimuksella katson olevan tieteellisten tavoitteiden lisäksi myös normatiivisia tavoitteita. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n jatkokehityksessä sekä kuntaorganisaatioiden avun tarpeen kartoittamisessa. Lisäksi tutkimus valottaa kuntaorganisaatioiden asiakirjahallinnon tämän hetkistä yleistilaa.

⁵ Arkistolaitos 2008b; Järnfors 2010; Happonen 2010c, 13.

⁶ Arkistolaitos 2007b; Arkistolaitos 2009; Pohjonen 2008, 10; Sanastowiki 2011.

⁷ Pöyry 2009.

1.2. Verkkokysely ja tutkimusmetodi

Toteutin tutkimukseni verkkokyselynä. Kysely *Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa* toteutettiin 19.1.–18.2.2011 välisenä aikana (ks. liite 1). Kysely lähetettiin kaikille tuolloisille Suomen 336 kunnalle sekä 96 kuntayhtymälle. Kuntayhtymiä oli kyselyajankohtana kaikkiaan 184 kappaletta.⁸ Kaikkia kuntayhtymiä oli kuitenkin vaikea tavoittaa, sillä kaikkien yleisosoitteita ei ollut Suomen Kuntaliiton sivuilta saatavilla. Kuntayhtymistä kysely lähti muun muassa kaikille sairaanhoitopiireille ja koulutuskuntayhtymille. Kyselyyn tuli vastauksia kaikkiaan 204 kappaletta⁹, joista 152 tuli kunnista ja 52 kuntayhtymistä. Lopullinen vastausprosentti oli 47, jota voi pitää tämän tasoiselle tutkimukselle hyvänä. Ainakin se osoitti kiinnostusta aiheelle löytyvän. Vertailun vuoksi arkistolaitoksen kyselyn vastausprosentti oli 46 prosenttia¹⁰. Noin 50 prosentin vastausprosentti on kyselytutkimukselle hyvä, sillä yleensä joudutaan tyytymään 20–30 prosenttiin.¹¹

Tutkimukseni metodina on kyselylomaketutkimus, jossa kerätään ja tarkastellaan tietoa erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten asenteista, mielipiteistä ja arvoista. Verkkokyselyssä tutkija esittää vastaajille kysymyksiä sähköisellä kyselylomakkeella, jonka on toimittava omillaan ilman apua.¹² Tämän tyyppinen tutkimus on yleistä yhteiskunta- ja kasvatustieteissä, ei niinkään historian opinnäytteissä.¹³ Työni ei ole perinteinen historian pro gradu, vaan kuuluu arkistohallinnan maisteriohjelmaan, joka toteutetaan Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksen, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitoksen sekä Tampereen yliopiston Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median oppiaineen yhteistyönä. Vaikka tämä opinnäyte toteutetaan Jyväskylän historian ja etnologian laitoksella, on itse tutkimus lähempänä informaatiotutkimusta. Mielenkiintoni aiheita kohtaan selittää laaja-alainen työkokemukseni asiakirjahallinnon tehtävissä. Oman tutkimukseni kannalta verkkokysely oli paras ja käytännössä ainoa tapa saada vastauksia

⁸ Kunnat 2011.

⁹ Yksi vastauksista tuli jo eläkkeelle siirtyneeltä henkilöltä, ja yksi vastaaja oli valinnut organisaation muodon väärin. Nämä vastaukset on huomioitu vastauksina, organisaatiomuoto on korjattu tuloksiin.

¹⁰ Pöyry 2009, 1.

¹¹ Vehkalahti 2008, 44; Puhakka 2005.

¹² Vehkalahti 2008, 11.

¹³ Vehkalahti 2008, 13; Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2010, 191.

tutkimuskysymyksiin. Kyselyni sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Kyselytutkimuksessa käytetään enimmäkseen suljettuja kysymyksiä, sillä valmiit vastausvaihtoehdot selkeyttävät mittauksia ja helpottavat tietojen käsittelyä. Vaikka sanalliset vastaukset ovat työläämpiä käsitellä, niin joissain tilanteissa avoimet kysymykset toimivat suljettuja valintavaihtoehtoja paremmin.¹⁴ Avointen vaihtoehtojen avulla voidaan saada esiin näkökulmia, joita tutkija ei ole etukäteen ajatellut.¹⁵ Avoimien vastausvaihtoehtojen analysoinnissa käytän sisältöanalyysia, sillä mielestäni sen avulla pystyy parhaiten tulkitsemaan avoimia vastauksia. Sisältöanalyysi on perusmenetelmä, jota voi käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Sen avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja selkeässä muodossa, niin ettei sen sisältämä informaatio katoa.¹⁶ Analysoidessani tutkimusaineistoa käytän niin määrällistä kuin laadullistakin menetelmää. Kyselyaineistoni sisältää paljon mitattuja lukuja ja numeroita, joita olen summannut sekä laskenut keskiarvoja ja prosentteja. Arkistotoimesta vastaavien mielipidettä yhteisestä tehtäväluokituksesta ja eAMS:sta selvitin neliportaisella Likertin asteikolla¹⁷, joka sisälsi viidentenä en osaa sanoa -vaihtoehdon. Tämä sen takia, ettei kaikilla kyselyyn vastaajilla ole käytössään kuntien yhteistä tehtäväluokitusta tai eAMS:a, eikä näin ollen välttämättä mielipidettä asiasta. Pyrin numeerisen tiedon lisäksi tuomaan esiin vaikuttimia tulosten takana.

Verkkokyselyn etuihin voidaan laskea tiedonkeruun nopeus ja alhaiset kustannukset. Vastaukset tallentuvat suoraan sähköiseen muotoon, jolloin aineiston tallentamiseen liittyvät virheet vähenevät. Kyselyn avulla on myös mahdollista kerätä aineisto maantieteellisesti laajalta alueelta. Lisäksi kyselylomakkeella pystyy esittämään runsaasti kysymyksiä, varsinkin kun kysymyslomakkeella on annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Myöskään haastattelijan läsnäolo ei vaikuta vastauksiin. Kyselyn luotettavuutta parantaa se, että kysymykset esitetään jokaiselle täysin samassa muodossa. Lisäksi vastaaja voi pohtia vastauksia rauhassa ja tarkastaa niitä. Ongelmaksi

¹⁴ Vehkalahti 2008, 25.

¹⁵ Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2010,199.

¹⁶ Tuomi & Sarajärvi 2012, 91, 103, 108.

¹⁷ Likertin asteikko on yleisin järjestysasteikko. Normaalisti se on viisiportainen, jossa keskimäinen vaihtoehto on neutraali, yleensä en osaa sanoa (eos). Muuten asteikko muodostaa selvän yksiulotteisen jatkumon ääripäästä toiseen. Eos-vaihtoehdon sijoittaminen keskellä kuitenkin mittaa eri asiaa kuin kysymys muuten. Se rikkoo mittauksen jatkumon ja yksiulotteisuuden, jolloin vastauksista tehdyt analyysit ja johtopäätökset jäävät epämääräisiksi. Eos-vaihtoehto on kuitenkin parempi kuin kokonaan puuttuva tieto, joten sen paikka on omanaan asteikon lopussa. Vehkalahti 2008, 35–36.

voidaan nähdä kysymyslomakkeen pituuteen ja selkeyteen sekä tavoitettavuuteen liittyvät ongelmat. Heikkoutena voi olla myös vastausprosentin jääminen alhaiseksi ja kysymysten väärinymmärtäminen. Kyselyn tekijä ei myöskään tiedä, miten vastaajat ovat ylipäättään selvillä tai perehtyneet asiaan, josta kysymyksiä esitetään.¹⁸ Vastausprosentin nostamiseen sekä kysymysten selkeyteen pyrin varautumaan lähettämällä kyselystä muistutuksen kahden viikon jälkeen, sekä laatimalla saatekirjeen, jossa pyrin motivoimaan kyselyyn vastaamista. Tein myös eri kysymysaiheiden alkuun lyhyen selostuksen tutkittavasta aiheesta helpottamaan vastaamista. Saatekirjeen avulla halusin lisäksi varmistaa, että kysely ohjautuu henkilölle jolla on kyselyyn vastaamiseen tarvittavat perustiedot. Pyysin saatekirjeessä ohjaamaan kyselyn asiakirjahallinnosta tai arkistoinnista vastaavalle henkilölle, ja vastauksista päätellen näin oli toimittu. Kyselystä myös tiedotettiin Kunnallisarkistoyhdistys ry:n ja Asiakirjahallinnon ohjearkiston internetsivuilla. Tavoitettavuus aiheutti sen sijaan ongelmia, sillä osalla kuntayhtymistä oli yksi yhteinen yleisosoite, jonka alla toimii useampi eri terveys- ja sosiaalialan kuntayhtymä. Valitettavasti useimmissa tapauksissa, joissa usealla kuntayhtymällä oli käytössään yksi yhteinen sähköpostiosoite, kysely ohjattiin vain yhden kuntaorganisaation edustajalle. Tämä laski kuntayhtymien vastausten kokonaismäärää.

Verkkokysely koostui kaikkiaan 36 eri kysymyksestä, jotka sisälsivät avoimia, monivalinta- ja sekamuotoisia kysymyksiä. Sekamuotoisissa kysymyksissä oli vaihtoehtona usein "muu, mikä?", jotta mitään mahdollisia vastausvaihtoehtoja ei suljettaisi pois. Näiden 36 kysymyksen avulla pyrin selvittämään kuntaorganisaatioiden mielipiteitä kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta ja eAMS:sta. Alun helpommat perustietokysymykset (kysymykset 1–10) toimivat taustakysymyksinä. Ne toimivat myös samalla lämmittelykysymyksinä varsinaiseen asiaan, joiden avulla vastaaja pääsee mukaan kyselyyn¹⁹. Taustakysymykset antavat myös tietoja kuntaorganisaatioiden tämän hetken asiakirjahallinnollisesta tilanteesta, sillä laajempia tutkimuksia esimerkiksi kunnissa olevien asiakirjojen hyllymetrimäärästä ei ole saatavilla 2000-luvun alun jälkeen. Tämän jälkeen esitin kolme kysymystä liittyen AMS:aan

¹⁸ Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2010, 195; Czaja & Blair 2005, 40–43; Valli 2001, 30–31; Vehkalahti 2008, 48.

¹⁹ Valli 2007, 103.

(kysymykset 11–13). Jälkikäteen ajatellen kysymys 11, jossa piti valita useampi vaihtoehto yhdessä kysymyksessä, olisi pitänyt jakaa kolmeksi eri kysymykseksi. Nyt kysymys aiheutti sen, etteivät kaikki vastaajat jaksaneet lukea kaikkia kysymyksen vaihtoehtoja, vaan valitsivat vain yhden vaihtoehdon. Tämä jättää auki esimerkiksi sen kuinka monen vastaajan arkistonmuodostussuunnitelma (käytän tästä eteenpäin lyhennettä AMS) on lopulta ylläpitämättä. Kaksi muuta kysymystä eivät olleet pakollisia, koska jos AMS:aa ei ole käytössä, ei voi vastata kysymykseen sen käyttöönotosta ja luokituksesta. Pyrin mahdollisuuksien mukaan tekemään kysymyksistä pakollisia, mutta varsinkin kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttöä koskevien kysymysten kohdalla tästä oli luovuttava.

Taustatietokysymysten jälkeen siirryin varsinaisiin tutkimuskysymyksiin. Aluksi kysyin kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytöstä (kysymykset 14–17). Näissä kysymyksissä vain ensimmäinen kysymys oli pakollinen, ja ohjeistin niitä, jotka eivät käyttäneet kuntien yhteistä tehtäväluokitusta siirtymään eteenpäin kysymykseen numero 18. Tämä sen takia, että kysymykset 15–17 käsittelivät kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöä. Kysymys numero 15 kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottovuodesta aiheutti sen ongelman, että osa yhteisen tehtäväluokituksen käyttäjistä jätti kysymyksen väliin ehkä vahingossa. Muuten vastausten perusteella kysymykset ja ohjeet olivat ymmärretty, myös kysymys numero 14 kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytöstä, vaikka olikin monivalintakysymys. Kysymykset numero 18–22 käsittelivät mielipiteitä kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta. Kysymykset sisälsivät suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset olivat luonnollisesti vapaaehtoisia, sillä avoimien kysymysten on tarkoitus antaa vastaajille mahdollisuus kertoa omin sanoin mielipiteensä kysytyistä asioista eikä pakottaa siihen. Myös monivalintakysymyksiä oli mukana, mutta nämä koskivat väittämiä kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta, joista sai valita halutessaan useammankin. Kysymykset ymmärrettiin, ja myös avoimiin kysymyksiin vastattiin.

Kysymykset 23–26 koskivat eAMS:n käyttöä, joten ohjeistin jälleen eAMS:aa käyttämättömät eteenpäin kysymykseen numero 27, jossa sai perustella miksi ei eAMS:aa nähdä tarpeellisena. Käyttöönottovuoden kohdalla yksi eAMS:n käyttäjästä

jätti kysymyksen väliin. Mielenkiintoista on molempien käyttöönottovuosikysymysten kohdalla se, että vaikka niitä on jätetty väliin, niin seuraaviin kysymyksiin on taas vastattu. Seuraavat kysymykset (numerot 28–35) käsitelivät eAMS:n käyttöön liittyviä mielipiteitä ja kokemuksia. EAMS on sen verran uusi asia, että vastausprosentit jäivät alhaisiksi näiden kysymysten osalta. Lisäksi yli puolet vastaajista valitsi en osaa sanoa – vaihtoehdon, mikä on luonnollista, koska eAMS:n käytöstä on kokemusta vain harvalla. Alhaisen vastausprosentin takia suljettuihin vastauksiin on syytä suhtautua varauksellisesti. Jälkikäteen ajatellen oli hyvä, että otin eAMS-osioon mukaan myös avoimia kysymyksiä, vaikka etukäteen oletin avointen vastausvaihtoehtojen olevan vähemmän houkuttelevia vastaajille. Kuitenkin sain avoimilla kysymyksillä eAMS:sta hyvin jäsenneiltyjä ja laajasti pohdittuja vastauksia, vaikka vastausmäärä ei suureksi noussutkaan (noin 50 vastausta). Avoimiin kysymyksiin olisi ollut syytä lisätä vielä yksi kysymys koskien mielipidettä eAMS-perusmallista²⁰, sillä avoimien vastausten perusteella osa vastaajista halusi tuoda esiin mielipiteensä mallista. Itse kysymyksissä en maininnut eAMS-perusmallia, vaan kysyin eAMS:sta yleisesti. Viimeisenä kysyin prosessien mallinnusvaiheesta, jonka olisin voinut laittaa jo alkupään perustietokysymyksiin. Toisaalta kysymys oli pakotettu, ja kaikki näin ollen vastasivat kysymykseen. Kysymys oli myös helppo ja siinä oli valmiit vaihtoehdot, joten se soveltui helpoksi loppukysymykseksi.

1.3. Tutkimustilanne ja tutkimuksen rakenne

Arkistolaitoksen vuonna 2009 tekemä kysely on lähes ainoa, joka käsittelee kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n käyttöönottoa. Kysely oli suppeampi kuin oma tutkimukseni. Arkistolaitos tiedusteli kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n lisäksi KuntaIT-portaalin tunnettavuutta ja koulutuksen tarvetta. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttöä koskevat osiot antavat kuitenkin hyvän vertailupohjan omalle tutkimukselleni. Myös Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry²¹

²⁰ Ks. KuntaIT Verkostoportaali, <http://wiki.kuntait.fi/tiki-index.php> (edellyttää rekisteröitymistä).

²¹ Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry oli ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyöorganisaatio. KJY ja Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto (AKKL) perustivat vuonna 2010 Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys ry:n (AMKE) yhdistämään sekä nuorten että aikuisten ammatillisen koulutuksen. AMKE kokoaa yhteen ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja pyrkii kehittämään ammatillista koulutusta. AMKE 2012.

(käytän tästä eteenpäin KJY) teetti vuonna 2009 jäsenkyselyn asiakirjahallinnon ja arkistotoimen nykytilasta ja kehittämistarpeista²². Kyselyssä KJY hyvin lyhyesti tiedusteli kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käytöstä sekä prosessien kuvaamisesta. Kyselyyn vastasi vain 19 jäsentä. Lisäksi kysely oli osoitettu ainoastaan ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Molemmista kyselyistä on aikaa jo yli kaksi vuotta, joten tutkimustani voi myös ajatella päivityksenä nykyiselle tilanteelle.

Tutkimuskirjallisuutta ei aiheesta ole saatavilla kansallisesti eikä kansainvälisesti kovinkaan paljon. Suomalaiseen arkistonmuodostussuunnitelmaan verrattavia välineitä ovat maailmalla records management program, retention schedule ja file plan, mutta näistä ei ole olemassa paljonkaan tutkimustietoa. Lisäksi arkistonmuodostussuunnitelmaa varten laadittu tehtäväluokitus on suomalainen erikoisuus, kuten Katri Seitsonen pro gradussaan *Tehtäväluokitus asiakirjahallinnassa: asiaryhmyksen käyttö Tampereen teknillisen yliopiston Tweb -asianhallintajärjestelmässä* toteaa. Seitsonen gradu keskittyy tehtäväluokituksen ja asiaryhmyksen käytön tutkimiseen Tampereen teknillisessä yliopistossa.²³ Maailmalla on kuitenkin tutkittu tehtäväluokitusta ja luokituksia ylipäätään jonkin verran. Näistä voi mainita Tina Calabrian *Evaluating Caloundra City Council's EDMS classification*, jossa Calabria käsittelee Keyword AAA -tyyppistä organisaation tehtäväluokituksen perustuvaa tesaaurusta ja sen käytettävyyttä. Fiorella Foscarinin tutkii väitöskirjassaan *Function-based records classification systems: an exploratory study of records management practices in central banks* keskuspankkien tehtäväpohjaisia luokituksia ja niiden käyttöä. Näiden lisäksi Stuart Anthony Orr keskittyy tutkimaan mielipiteitä tehtäväluokituksen vahvuuksia ja heikkouksia asiakirjahallinnan parissa työskentelevien keskuudessa opinnäytteessään *Functions-based Classification of Records: Is it Functional?*.²⁴

Suomessa kuntien arkistotoimeen ja yleensä asiakirjahallintaan liittyviä opinnäytteitä on tehty jonkin verran, esimerkiksi Tommy Koukka tutkii kunnallisen arkistotoimen sääntelyä oikeushistorialliselta kannalta gradussaan *Kunnallisen arkistotoimen*

²² Koulutuksen järjestäjien yhdistys 2009.

²³ Seitsonen 2009, 15.

²⁴ Calabria 2006; Foscarini 2009; Orr 2005.

sääntely²⁵. Johanna Eerola tarkastelee arkistonmuodostussuunnitelmaa käyttäjän näkökulmasta gradussaan *Meidän AMS:ta löytyy kaikki!*²⁶, ja Jarmo Tikka kahden yliopiston yhdistymistä asiakirjahallinnollisesti tutkimuksessaan *Projektin toteuttamisen ja tietosisällön tuottamisen haasteet Kuopion ja Joensuun yliopistojen asiakirjahallinnon yhdistämisessä elokuusta 2009 vuodenvaihteeseen 2010*. Tikka luo myös katsauksen arkistonmuodostuksen historiaan tutkielmassaan.²⁷ Minna Väisänen tutkii julkishallinnon organisaation asiakirjahallinnon kehittämistyötä pro gradussaan *Julkishallinnon organisaatioiden asiakirjahallinnon kehittäminen – Tapaus Kuopion yliopisto*.²⁸ Myös Katja Korhosen gradu *Käyttäjien asiakirjahallinnon ohjaamisen tarpeet Asumispalvelusäätö ASPAssa ja ASPA Palvelut Oy:ssä* käsittelee asiakirjahallintaa. Korhonen selvittää opinnäytteessään mistä ja millaista ohjausta asiakirjahallinnon parissa työskentelevät tarvitsevat, ja miten julkishallinnon ohjeet ja standardit vastaavat tarpeisiin.²⁹ Näiden lisäksi Katri Seitsonen tutkimusraportti *Kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja semanttinen web* sivuaa aiheitani. Raportti tutkii semanttisen webin mahdollisuuksia kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytettävyyden parantamiseen.³⁰

On myös syytä mainita kaksi suomalaista väitöskirjaa Tampereen yliopistosta asiakirjahallinnan saralta; Marjo Rita Valtonen työ *Tapauksittainen poliisin esitutkinnan dokumentoinnista: asiakirjahallinnan näkökulma* sekä Pekka Henttonen väitöskirja *Records, Rules and Speech Acts – Archival Principles and Preservation of Speech Acts*. Marjo Rita Valtonen analysoi väitöskirjassaan asiakirjatuotannon kulkua, käytäntöjä ja toimintaympäristön asettamia ehtoja esitutkinnan dokumentoinnissa. Tutkimus on ensimmäinen väitöskirjatutkimus asiakirjahallinnan alueelta Suomessa. Pekka Henttonen keskittyy väitöskirjassaan tarkastelemaan asiakirjoja ja niiden säilyttämisessä noudatettuja arkistollisia periaatteita kieliteorian näkökulmasta.³¹ Kumpikaan ei kosketa omaa työtäni kovinkaan läheltä, mutta antavat kuvaa asiakirjahallinnan tämän hetken väitöskirjatason tutkimuksen määrästä ja suunnasta. Näiden lisäksi Tampereen

²⁵ Koukka 2010.

²⁶ Eerola 2008.

²⁷ Tikka 2010.

²⁸ Väisänen 2007.

²⁹ Korhonen 2010.

³⁰ Seitsonen 2010.

³¹ Valtonen 2005; Henttonen 2007.

yliopiston informaatiotutkimuksen laitoksella on julkaistu Johanna Gunnlaugsdottirin väitöskirja *The Implementation and Use of ERMS*, jossa käsitellään kahdeksan islantilaisen organisaation sähköisen arkistoinnin käyttöönottoa ja käyttöä.³²

Vaikka varsinaisia tieteellisiä tutkimuksia on tehty vielä vähän, oman työni kannalta mielenkiintoista keskustelua asiakirjahallinnasta ja sen tilasta löytyy arkistolaitoksen lehtijulkaisuista *Akti* ja *Arkistoviesti*, sekä Liikearkistoyhdistys ry:n julkaisemasta *Failista*. Nämä tarjoavat foorumit, joissa kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen ja eAMS:an on otettu kantaa. Lisäksi Arkistoyhdistys ry:n *Arkisto* -julkaisusarjassa on vuosien varrella käsitelty tutkimustani sivuavia aiheita, joista varsinkin asiakirjahallinnon ohjauksen kehitystä käsittelevässä luvussa on paljon hyötyä. Vähätellä ei kannata myöskään Kunnallisarkistoyhdistys ry:n viime vuosien koulutuspäivien antia. Niissä on ollut paljon luentoja päivän polttavista aiheista, joihin kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja eAMS lukeutuvat. Lopuksi voi vielä mainita Jari Lybeckin toimittaman *Arkistot yhteiskunnan toimiva muisti. Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen oppikirja*³³. Tämä on edelleen ainoa varsinainen oppikirja alaan liittyen, vaikka on ilmestynyt jo vuonna 2006 ja kaipaisi päivittämistä.

Tutkimukseni rakentuu seitsemästä pääluvusta. Johdannon jälkeen käsittelen toisessa luvussa kuntien arkistotoimen ohjaamisen historiaa sekä asiakirjahallinnon organisointia kunnissa ja kuntayhtymissä. Kolmannessa pääluvussa selvitän kuntaorganisaatioiden asiakirjahallinnollista tilannetta. Neljäs luku keskittyy tutkimaan kuinka paljon kuntaorganisaatiot ovat ottaneet kuntien yhteistä tehtäväluokitusta ja eAMS:aa käyttöönsä. Viidennessä luvussa selvitän mielipiteitä yhteisestä tehtäväluokituksesta ja kuudennessa mielipiteitä eAMS:sta. Seitsemännessä pääluvussa on sitten yhteenvedon aika. Jätän kuntaorganisaatioiden arkistoiheen vaikuttavien lakien ja asetusten tutkimisen pro graduni ulkopuolelle. Käsittelen näitä korkeintaan siitä näkökulmasta, miten ne vaikuttavat yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttöönottoon.

³² Gunnlaugsdottir 2006.

³³ Lybeck et al. 2006.

1.4. Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Arkistokaava

Arkistokaava on arkistoon kuuluvien pysyvästi säilytettävien asiakirjojen luokituskaava, joka perustuu asiakirjojen muotoon. Se sisältää pää- ja alaryhmiä, jotka kokoavat yhteenkuuluvat sarjat yhteisen nimikkeen alle.³⁴

Arkistonmuodostussuunnitelma (AMS)

Arkistonmuodostussuunnitelmaan on tehtävittäin merkitty arkistonmuodostajan asiakirjat ja muut asiakirjalliset aineistot. Suunnitelma ohjaa asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistointia, rekisteröintiä ja seulontaa.³⁵

Arkistotoimi

Arkistotoimen tehtävä on varmistaa asiakirjojen ja asiakirjallisen tiedon säilyminen ja käytettävyys, huolehtia tietopalvelusta, määrittellä säilytysarvo ja hävittää tarpeeton aineisto.³⁶

Asiakirjahallinta

Asiakirjahallinta on asiakirjojen elinkaaren hallintaa, johon kuuluvat kaikki hallintaprosessit riippumatta siitä, missä asiakirjan elinkaaren vaiheessa niitä suoritetaan ja kuka vastaa niiden suorittamisesta.³⁷

Asiakirjahallinto

Asiakirjahallinto on hallinnon osa-alue, jonka tehtävänä kehittää ja ohjata asiakirjojen laatimista, vastaanottamista, säilyttämistä, käyttöä ja säilytysaikojen määrittelyä. Asiakirjahallinto on pitkälti yhteneväinen toiminto arkistotoimen kanssa.³⁸

³⁴ Lybeck et al. 2006, 257; Arkistolaitos 2011b.

³⁵ Lybeck et al. 2006, 258.

³⁶ Ibid.

³⁷ SFS-ISO 15489-1, 3.

³⁸ Lybeck et al. 2006, 259.

Asianhallintajärjestelmä

Asianhallintajärjestelmä eli asiankäsittelyjärjestelmä on tietojärjestelmä, jota käytetään organisaation toimintaan kuuluvien asioiden, asiakirjojen ja töiden valmisteluun, hallintaan, päätöksentekoon ja arkistointiin. Asianhallintajärjestelmä koostuu toisiinsa liittyvistä sovelluksista ja työkaluista sisältäen asioiden ja asiakirjojen metatiedon lisäksi itse asiakirjatiedon sähköisessä muodossa.³⁹

eAMS-perusmalli

eAMS-projektissa luodun perusmallin on tarkoitus rakenteeltaan ja sisällöltään vastata sähköisen tiedonhallinnan, asianhallinnan ja arkistoinnin vaatimuksia. Sen avulla pyritään helpottamaan kunnallisten organisaatioiden siirtymistä sähköisen asiointiin. EAMS-mallin avulla on mahdollista toteuttaa suurin osa Sähke-vaatimuksista. Malli sisältää tehtäväluokituksen lisäksi käsittelyvaiheiden perustyyppit, näihin liittyvät asiakirjatyyppit sekä merkinnät salassapidosta/ julkisuudesta ja säilytysajoista perusteineen. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönotto on edellytys eAMS-perusmallin käyttöönotolle, sillä malli perustuu yhteiselle tehtäväluokitukselle.⁴⁰

Metatieto

Metatieto on tietoa tiedosta. Se kuvaa asiakirjojen sisältöä, rakennetta ja kontekstia sekä käsittelyä niiden elinkaaren eri vaiheissa.⁴¹

SÄHKE-määräykset

Arkistolaitoksen antamat SÄHKE-määräykset antavat reunaehdot asiakirjallisten tietojen käsittelyprosessien sähköistämiseksi ja tietojen sähköiselle säilyttämiseksi luotettavasti. SÄHKE1 määritteli asiankäsittelyjärjestelmiltä edellytettävät metatieto- sekä muut määräykset niissä tapauksissa, jossa tiedot säilytetään pysyvästi asiankäsittelyjärjestelmissä. Vuoden 2006 alussa voimaan tullutta SÄHKE1-normia on paranneltu 1.1.2009 voimaan tulleella SÄHKE2-määräyksellä, jossa sähköinen säilyttäminen on laajennettu myös muissa tietojärjestelmissä syntyviin sähköisiin

³⁹ Lybeck et al. 2006, 259; Sanastowiki 2011.

⁴⁰ Arkistolaitos 2008b; Arkistolaitos 2009; eAMS-käyttöönottosuunnitelma 2009, 2; Happonen 2007b, 12; Happonen 2010d.

⁴¹ SFS-ISO 15489-1, 9.

asiakirjallisiin tietoihin. Nyt on edetty jo SÄHKE3-normin suunnitteluun. SÄHKE3 pyrkii tulevaisuudessa määrittämään menetelmät rekisterimuotoisten tietokantojen käsittelylle, hallinnalle, säilyttämiselle ja siirtämiselle arkistolaitoksen vastaanotto- ja palvelujärjestelmään (VAPA).⁴²

Tiedonohjausjärjestelmä (TOJ)

Tiedonohjausjärjestelmä on Sanastowikin mukaan rinnakkaistermi eAMS:lle. Tietojärjestelmien toimittajat kuvaavat sillä ohjelmistoa, jonka avulla eAMS laaditaan ja ylläpidetään. TOJ välittää metatiedot sekä mahdolliset prosessia ohjaavat tiedot operatiiviselle tietojärjestelmälle. TOJ myös tuottaa sähköiseen pitkäaikaisarkistointiin vaadittavia metatietoja.⁴³

Tiedonohjaussuunnitelma (TOS)

Sähköisestä arkistonmuodostussuunnitelmasta käytetään myös rinnakkaistermiä tiedonohjaussuunnitelma.⁴⁴

⁴² Arkistolaitos 2008a; Arkistolaitos 2011a; Arkistolaitos 2012a; Lybeck et al. 2006, 253.

⁴³ Dynasty Tiedonohjausjärjestelmä-esittely 2012; Sanastowiki 2011; Tweb-esite 2012, 6.

⁴⁴ Arkistolaitos 2011b; Sanastowiki 2011.

2. KUNTIEN ASIAKIRJAHALLINNON OHJAUKSEN KEHITYS

2.1. Kuntien asiakirjahallinnon ohjaaminen

Nykymuotoinen kunta syntyi varsinaisesti 1800-loppupuoliskolla, kun asetus kunnallishallinnosta maalla annettiin vuonna 1865. Kaupungit saivat asetuksensa kunnallishallinnosta vuonna 1873.⁴⁵ Kunnat vastasivat arkistotoimen järjestämisestä itsenäisesti, jolloin keskitetyn ohjauksen puuttuessa kehittyi hyvin erilaisia käytäntöjä kuntien arkistojen suhteen.⁴⁶ Tämä ei tarkoita kuitenkaan ohjauksen täydellistä puuttumista, sillä jo vuoden 1865 asetuksessa kunnallishallinnosta korostettiin kunnan valtuusmiesten, kuntakokouksen ja kunnallislautakunnan esimiehen vastuuta asiakirjoistaan. Suurimman vastuun kantoi kunnallislautakunnan esimies, jonka johtama elin huolehti yhteisten asioiden toimeenpanosta.⁴⁷ Varsinaiset ensimmäiset ohjeet kuntien arkistojen järjestämisestä ja hoidosta annettiin vuonna 1922 Maalaiskuntien Liiton toimesta. Ohjeen keskeinen periaate oli arkistoinnin ja järjestämisen perustuminen aikajärjestykseen. Tätä täydennettiin tarvittaessa asiaryhmittelyllä. Ohje sisälsi myös ensimmäisen arkistokaavan. Ohjeita uusittiin jo vuonna 1925, jolloin pyrittiin keskitettyyn arkistohoitoon sekä yhden henkilön vastuuseen ja asiantuntemukseen. Myös vuonna 1922 annettua arkistokaavaa uusittiin, mutta ei kumottu kokonaan. Ohjeista huolimatta pääosin kunnat hoitivat arkistonsa edelleen oman tahtonsa mukaan.⁴⁸

Ensimmäinen arkistolaki annettiin vuonna 1939. Tämän jälkeen kunnalliset arkistot olivat valtionarkiston alaisia siltä osin, että valtionarkisto sai antaa ohjeita asiakirjojen hoitamisesta ja tehdä tarkastuksia kuntien arkistoihin. Ennen tätä valtionarkisto ei voinut puuttua kuntien arkistojen hoitoon.⁴⁹ Ensimmäiset ohjeensa kunnallisten arkistojen säilyttämisestä valtionarkisto antoikin heti kiertokirjeessä no 1 vuonna 1939. Vuonna 1941 annettiin ohjeet kunnallisten arkistojen asiakirjojen hoitamisesta. Tähän ohjeeseen sisältyivät myös arkistokaavat erikseen kaupunki- ja maalaiskunnille. Myös

⁴⁵ Haario 2001, 2; Seppänen & Oittinen & Gröhn 1990, 11.

⁴⁶ Itkonen 1950, 7.

⁴⁷ Haario 2001, 6; Viikki 1983, 57–58.

⁴⁸ Itkonen 1950, 7–8; Viikki 1983, 65–68.

⁴⁹ Itkonen 1950, 8; Viikki 1983, 58, 74.

Maalaiskuntien Liitto julkaisi yhteistyössä valtionarkiston kanssa ohjeen "*Maalaiskuntien arkistojen järjestely ja hoito*" vuosina 1945–1946, sekä painatti valtionarkiston hyväksymät standardikaavat avuksi arkistojen järjestelyyn.⁵⁰

Ensimmäinen arkistolaki oli voimassa yli 40 vuotta. Sen aikana kunnallisen arkistohoidon tarkoituksena oli säilyttää kuntien asiakirjat turvallisesti ja pitää ne käyttökelpoisina. Vasta 1970-luvulle tultaessa alettiin kiinnittää huomiota tarpeettomien asiakirjojen hävittämiseen ja suunnitelmalliseen sekä rationaaliseen asiakirjojen käsittelyyn. Samoihin aikoihin arkistolaitos alkoi kiinnostua automaattisen tietojenkäsittelyn tuomista vaikutuksista arkistotoimeen.⁵¹ Vuonna 1974 asetettiin opetusministeriön toimesta arkistolain uudistustyötä varten arkistotoimikunta. Se julkaisi mietintönsä uudesta laista vuonna 1978, ja sen pohjalta säädettiin uudistettu arkistolaki vuonna 1981.⁵² Uuden arkistolain myötä jokainen kunta määrättiin valmistamaan arkistointia ohjaava arkistosääntö, ja sähköiset asiakirjat rinnastettiin nyt paperiasiakirjoihin. Arkistolaki sisälsi ensi kertaa myös ajatuksen AMS:sta. Sen tarkoitus oli toimia arkistonmuodostajan asiakirjahallinnan ohjauksena aktiivivaiheen asiakirjojen osalta, erillään jo kertyneitä asiakirjasarjoja jäsentävästä arkistokaavasta. Kaiken kaikkiaan uuden arkistolain avulla haluttiin parantaa arkistotoimen ohjausta ja valvontaa sekä korostaa valtionarkiston roolia arkistointia ohjaavana ja neuvovana laitoksena.⁵³ Uuden arkistolain alkuaikoina käytiin vilkasta keskustelua AMS:n sisällöstä ja asemasta valtionarkiston sisällä. Osa halusi rakentaa AMS:n arkistokaavan varaan, kun taas toisen ajattelutavan kannattajat rakensivat AMS:n viranomaisten tehtävien varaan. Lopullista rajanvetoa ei tehty, vaan vuoden 1984 yleisohje kunnallista arkistointia koskevista ohjeista hyväksyi molemmat tavat. Lopulta kunnat ratkaisivat itse millä tavalla AMS:n tekivät. Kunnallishallinnossa Suomen Kunnallisliiton asiantuntijat asettuivat arkistokaavapohjaisen AMS:n taakse, mutta Kaupunkiliitossa ei otettu asiaan kantaa. Myöskään maakunta-arkistoilla ei ollut selvää kantaa AMS:n rakenteeseen.⁵⁴

⁵⁰ Itkonen 1950, 9, 104–117; Viikki 1983, 74–75.

⁵¹ Haario 2001, 10; Orrman 2010, 1; Kuusanmäki 1994, 223; Mäenpää 2006, 2.

⁵² Syrjö 1999, 126–127.

⁵³ Kuusanmäki 1994, 224; Mäenpää 2006, 2; Orrman 2010, 3; Syrjö 1994, 123–124; Vartiainen 2000, 27.

⁵⁴ Vartiainen 2002, 251, 266–267, 269, 274.

Arkistolakia uudistettiin vuonna 1994. Tavoitteena oli norminannon keventäminen sekä ohjaaminen koulutuksella ja konsultoinnilla. Myös lisääntyvän tietotekniikan vaikutukset haluttiin huomioida paremmin. Vuoden 1994 arkistolaki edellyttää sellaisen AMS:n tekemistä, missä määritellään asiakirjojen säilytysajat ja -tavat. Tämän lisäksi arkistolaitos suosittelee AMS:an liitettävän myös muutakin asiakirjojen käyttöön, säilytykseen ja käsittelyyn liittyvää tietoa.⁵⁵ 1990-luvun puolivälistä lähtien AMS:n merkitys on alkanut kasvaa yhä enemmän. Julkisuuslainsäädäntö antaa AMS:lle suuren roolin julkisuusperiaatteen ja hyvän tiedonhallintavan toteuttamisessa. Erityisesti vuonna 1999 voimaan tullut laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta korostaa AMS:n asemaa asiakirjojen käsittely- ja julkisuusperiaatteiden normittajana. AMS:n roolin korostuessa myös vaatimukset tarkemmasta ohjaamisesta AMS:n tekemiseen nousivat esiin. Vuonna 1997 Kansallisarkisto asettikin työryhmän laatimaan AMS:aa koskevaa ohjeistusta. Tämän työn puitteissa jouduttiin ottamaan lopulta kantaa AMS:n tehtävään ja sisältöön. Arkistolaitoksen suositus AMS:n laadinnan, käytön ja ylläpidon periaatteeksi vuodelta 2000 tukee tehtäväpohjaista suunnitelmaa.⁵⁶

Viimeisten vuosikymmenten aikana on tietotekniikan yleistymisen hallinnossa ja koko yhteiskunnassa ollut voimakasta. Silti tietojen pysyvän säilyttämisen muotona on pääsääntöisesti ollut paperi. Etsittäessä tapaa, jolla tietojen säilyminen ja löytyminen sähköisesti ratkaistaisiin, asiakirjahallinnossa on alettu yhä enemmän keskittymään tietojärjestelmien toiminnallisuuteen sekä metatietojen määrittelyyn. Kansallisarkiston ratkaisu oli SÄHKE-projektin avulla tehty määrittely asiankäsittelyjärjestelmiltä vaadittavilta toiminnallisuuksilta, jos asiankäsittelyjärjestelmissä säilytetään pysyvästi tietoja (SÄHKE1). Paranneltu SÄHKE2 astui voimaan vuoden 2009 alussa, siinä sähköinen säilyttäminen on laajennettu koskemaan myös muissa tietojärjestelmissä syntyviä sähköisiä asiakirjallisia tietoja. Nyt suunnitellaan jo SÄHKE3-määritystä.⁵⁷

SÄHKE-määritysten myötä AMS on saanut uuden roolin. Tavoitteeksi on tullut kehittää AMS:sta väline, joka hoitaa tiedon käsittelyn ohjauksen, hallinnan ja säilyttämisen eri tietojärjestelmissä. Samalla tiedonhallinnan vaatimusten muuttuessa ja sisältöjen

⁵⁵ Arkistolaki 1994, 8§; Lybeck et al. 2006, 25, 79.

⁵⁶ Arkistolaitos 2000; Lybeck 2000, 31–32; Rantala 2002, 17–18.

⁵⁷ Arkistolaitos 2008a; Arkistolaitos 2011a; Lybeck et al. 2006, 253; Seitsonen 2009, 1.

hallinnan monimutkaistuessa, on noussut esiin ajatus AMS:ien yhtenäistämisestä.⁵⁸ Tätä taustaa vasten vuonna 2007 alkoi arkistolaitoksen vetämä eAMS-projekti kunnallisten organisaatioiden kanssa. Tavoitteena oli alun perin kesään 2008 mennessä tuottaa kunnille tiedonohjausjärjestelmän metatietoarvot ja kuvata käsittelyprosessit.⁵⁹ Vuoden 2008 lopussa valmistui kuntien yhteinen tehtäväluokitus. Sen käyttöönoton on ollut tarkoitus nopeuttaa siirtymistä sähköiseen arkistointiin ja toimia edellytyksenä eAMS:n käyttöönotolle. EAMS:n tarkoitus on helpottaa organisaatioiden sähköisen tiedonhallinnan suunnittelua ja toteuttamista eri tietojärjestelmissä. Sähköiseen tiedon- ja asianhallintaan siirtymistä helpottamaan arkistolaitos ja 15 kuntaorganisaatiota tekivät yhteistyöllä eAMS-perusmallin, joka valmistui keväällä 2009.⁶⁰

2.2. Asiakirjahallinnon organisointi kunnissa

Arkistolain mukaan arkistotoimen järjestäminen kunnassa kuuluu kunnanhallitukselle, joka määrää viranhaltijan tai toimihenkilön johtamaan kunnan arkistotointa ja arkistonmuodostusta sekä huolehtimaan pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista. Kunnanhallituksella on siis vastuu koko kunnan asiakirjahallinnon organisoinnista, suunnittelusta ja resursseista. Kuntayhtymissä tämä vastuu on yhtymähallituksella. Arkistolaki koskee kuntayhtymiä samalla tavoin kuin kuntiakin.⁶¹ Arkistolaki ei kuitenkaan ohjaa yksityiskohtaisesti arkistotoimen organisointia kuntaorganisaatioissa, vaan asiakirjahallinto ja arkistotoimi voidaan organisoida monella tavoin. Arkistotoimi voidaan kuntaorganisaatioissa organisoida esimerkiksi kirjastotoimen, museotoimen tai tietohallinnon yhteyteen. Tämän lisäksi kunnat tai kuntayhtymät voivat huolehtia arkistotoimestaan yhteistyönä perustamalla tehtävää varten yhteisen viran. Palvelut voidaan myös ostaa toiselta kunnalta. Sen sijaan vastuuta koko kunnan arkistotoimen hoidosta ei voi arkistolain mukaan luovuttaa toisen organisaation tehtäväksi.⁶²

Arkistolain mukaan asiakirjahallinnon hoitamisesta vastuu kuuluu aina arkistonmuodostajalle. Kunnissa kunnanhallitus määrittelee kunnan

⁵⁸ Happonen 2006, 5–7.

⁵⁹ Happonen 2007a, 4–5; Happonen & Pohjonen & Oittinen 2008, 21.

⁶⁰ Arkistolaitos 2008b; Arkistolaitos 2009.

⁶¹ Arkistolaki 1994, 9§; Arkistolaitos 2011b.

⁶² Arkistolaitos 2011b; Koukka 2010, 33–34; Lybeck et al. 2006, 91, 183; Suomen Kuntaliitto 2003, 2.

arkistonmuodostajat, sillä usein eri viranomaiset ja toimielimet ovat omia arkistonmuodostajiaan. Osissa kuntia on kuitenkin siirrytty yhteen arkistonmuodostajaan. Arkistonmuodostajan tulee määrätä miten arkistotoimen suunnittelu, vastuu ja käytännönhoito järjestetään, sekä määrätä asiakirjojen säilytysajat ja -tavat sekä ylläpitää niistä AMS:aa. Pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista määrää arkistolaitos, mutta Suomen Kuntaliitto on antanut kuntaorganisaatioille määräyksiä ja suosituksia eri hallinnonaloille kunnallisten asiakirjojen säilytysajoista.⁶³ Velvollisuus huolehtia kunnallisista asiakirjoista koskee kaikkia viran-/ toimenhaltijoita ja työntekijöitä. Arkistointia johtava vastuuhenkilö johtaa kuitenkin kuntaorganisaatioiden asiakirjahallintoa ja huolehtii pysyvästi säilytettävistä asiakirjoista. Hänellä on myös keskeinen rooli yhtenäisten periaatteiden ja ohjeistuksen luomisessa sekä valvonnassa. Apunaan hänellä on kunnan eri arkistonmuodostajien johtavien viranhaltijoiden nimeämät arkistovastuuhenkilöt.⁶⁴

Suoranaisia vaatimuksia asiakirjahallintoa johtavan henkilön pätevyysvaatimuksista ei ole, vaan arkistolaitos edellyttää asiakirjahallintoa johtavalta henkilöltä riittävää koulutusta ja asiantuntemusta⁶⁵. Tarkkaa tietoa tämän hetken kuntaorganisaatioiden arkistotoimen henkilökunnan koulutustasosta ei ole. Suomen Kuntaliiton tekemässä tutkimuksessa 1990-luvun lopulla arkistonhoitoon osallistuvat olivat suorittaneet arkistoalan peruskurssin peruskoulun/ lukion jälkeen, isoimmissa kunnissa ja kaupungeissa asiakirjahallinnon henkilökunnalla oli myös suoritettuna alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa.⁶⁶ Arkistolaitoksen tiedustelussa vuodelta 2001 kuntaorganisaatioiden arkistotoimesta vastaavista henkilöistä oli arkistonhoitotutkinnon suorittanut lähes 50 prosenttia.⁶⁷

Arkistolaki ja arkistolaitoksen antamat määräykset asettavat vaatimuksen kuntaorganisaatioiden asiakirjahallinnolle. Myös julkisuus- ja henkilötietolaki, laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa ja useat erityislait ohjaavat kuntaorganisaatioiden asiakirjahallintoa. Näiden lisäksi arkistolaitos ja Suomen

⁶³ Arkistolaki 1994, 8§; Lybeck et al. 2006, 96; Suomen Kuntaliitto 2003, 3.

⁶⁴ Arkistolaitos 2011b; Lybeck et al. 2006, 93.

⁶⁵ Arkistolaitos 2011b.

⁶⁶ Botska 2012.

⁶⁷ Leppänen 2002, 12.

Kuntaliitto ovat antaneet suosituksia, ohjeita ja oppaita liittyen kuntaorganisaatioiden asiakirjahallintoon. Arkistolain vähimmäisvaatimuksena on sellaisen AMS:n tekeminen, jossa näkyvät arkistonmuodostajan tehtävien hoidon tuloksena kertyvien asiakirjojen säilytysajat ja -tavat. Tämän lisäksi arkistolaitos suosittelee tekemään ja ylläpitämään asiakirjahallinnon toimintaohjetta, josta selviävät lait, ohjeet, suositukset ja muut asiakirjahallintoa ohjaavat seikat sekä organisaation sisäiset ohjeet.⁶⁸

3. 3. ASIAKIRJAHALLINTO KUNTAORGANISAATIOISSA KYSELYN PERUSTEELLA

3.1. Asiakirjahallinnon ammattilaisten lukumäärä kuntaorganisaatioissa

Sekä AMS:n tekeminen, että prosessienmallintaminen ovat vaativia tehtäviä. Tämän vuoksi on olennaista selvittää kuntaorganisaatioiden henkilöresurssit asiakirjahallinnon osalta. Lisäksi kuntien yhteisen tehtäväluokituksen tarkentaminen alatasoille ja eAMS:n käyttöönotto ovat töitä, joiden tekemiseen on hyvä löytyä osaavaa henkilökuntaa. Pääosin kunnissa ja kuntayhtymissä on yhdestä kahteen henkilöä asiakirjahallinto- ja arkistotehtävissä (ks. taulukko 1)⁶⁹. Yli kolmanneksella vastaajista henkilötyövuodet jäivät alle yhteen, joten näissä organisaatioissa asiakirjahallintoa ja arkistointia hoidetaan muun työn ohella. Kuntayhtymien osalta tilanne on parempi siinä mielessä, että yli neljän henkilötyövuoden organisaatioita on lähes 35 prosenttia kuntayhtymistä (18 kpl). Kuitenkin yhteensä 29 kappaletta 52 kuntayhtymästä joutui tulemaan toimeen alle yhdestä kahteen henkilötyövuodella asiakirjahallinnossa. Kunnista vastaavalla määrällä toimi yli kaksi kolmesta. Alle yhdestä kahteen henkilötyövuoteen toimi yli 70 prosenttia korkeintaan 20 000 asukkaan organisaatioista. Lähes puolella 50 000–100 000:een asukkaan organisaatioista oli asiakirjahallinnon parissa käytössään yli neljä henkilötyövuotta.⁷⁰ Kaiken kaikkiaan moni kuntaorganisaatio joutuu tulemaan toimeen hyvin pienin asiakirjahallinnon henkilöresurssein, ja vasta kahdessa suuremmassa kokoluokassa asiakirjahallinnon henkilöstön määrä alkaa kasvaa merkittävästi.

⁶⁸ Arkistolaitos 2011b; Suomen Kuntaliitto 2003, 3.

⁶⁹ Tästä eteenpäin tutkimuksen tiedot perustuvat tehdylle verkkokyselylle.

⁷⁰ Verkkokysely 2011.

TAULUKKO 1. Asiakirjahallinnon ja arkiston henkilötyövuodet (n = 204)

	Alle 1	1-2	2-3	3-4	Yli 4	Yhteensä
Kunta	38,2 % (58)	35,5 % (54)	3,3 % (5)	2,0 % (3)	21,0 % (32)	100 % (152)
Kuntayhtymä	32,7 % (17)	23,1 % (12)	7,7 % (4)	1,9 % (1)	34,6 % (18)	100 % (52)
Yhteensä	36,7 % (75)	32,3 % (66)	4,5 % (9)	2,0 % (4)	24,5 % (50)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

3.2. AMS:ien käyttäminen ja ylläpito

Kyselyn alussa kartoitettiin AMS:ien tilannetta. AMS:n tekeminen julkishallinnollisissa organisaatioissa tuli pakolliseksi vuoden 1994 arkistolain myötä⁷¹, joten oli oletettavaa, että AMS:t on jo tehty. Kyselyn vastausten perusteella näyttääkin selvältä, että lain vaatimusta on toteltu AMS:ien tekemisen suhteen, ja AMS on käytössä suurella osalla kunnista ja kuntayhtymistä (ks. taulukko 2). Kaikkiaan vastanneista 204 organisaatiosta vain 16:lla AMS:a ei ole käytössä. AMS:n puute voi johtua organisaation nuoruudesta, esimerkiksi kuntaliitoksen tai kuntayhtymän perustamisen tuoreudesta. Toisaalta varmaa vastausta ei voi antaa, koska kyselyssä ei tiedusteltu syytä AMS:n puuttumiseen. Monivalintakysymyksessä olevaan vaihtoehtoon AMS:n ajantasaisuudesta vain 14 valitsi vaihtoehdon, että AMS:n on ajan tasalla⁷². Tämä ei ole arkistolain mukainen tilanne, sillä siinä mainitaan, että AMS:aa tulee ylläpitää⁷³. Jostain syystä AMS:n ylläpidosta ei ole huolehdittu. Syytä voi olla monia, mutta todennäköisin on resurssien puute. Toisaalta mitään vahvoja sanktioitakaan ei ole olemassa ja arkistolaitoksen valvonta on heikkoa. Tätä taustaa vasten AMS:ien ylläpidon heikko taso ei ole yllättävää. Esillä oleva kuntarakenneuudistus, jonka tavoite on vähentää kuntien määrää, voikin tulevaisuudessa helpottaa arkistolaitoksen valvontatyötä. Samalla kuntarakenneuudistus voi olla hyvä hetki päivittää AMS ajantasalle, kun organisaatiota ja tehtäviä päivitetään muutenkin vastaamaan nykytilannetta.

⁷¹ Arkistolaki 1994, 8§.

⁷² Verkkokysely 2011.

⁷³ Arkistolaki 1994, 8§.

TAULUKKO 2. AMS:n käyttö (n = 204)

	Kunta	Kuntayhtymä	Yhteensä
AMS käytössä	93,4 % (142)	88,5 % (46)	92,2 % (188)
AMS ei ole käytössä	6,6 % (10)	11,5 % (6)	7,8 % (16)
Yhteensä	100 % (152)	100 % (52)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kysymykseen AMS:n luokittelusta sain 191 vastausta, joten 13 organisaatiota jätti kysymykseen vastaamatta (ks. taulukko 3). Kaikkiaan AMS ei ole käytössä 16 kuntaorganisaatiolla (ks. taulukko 2), joten on todennäköistä, että ainakin kolmella kuntaorganisaatiolla AMS on ollut jossain vaiheessa käytössään. Vastausten perusteella AMS on toteutettu pääosin tehtäväpohjaisesti, sillä kaikkiaan yli 60 prosenttia (122 kpl) vastaajista käytti tehtäväpohjaista AMS:aa (ks. taulukko 3). Tehtäväpohjaisen AMS:n näin suurta suosiota varsinkin kuntien keskuudessa voi pitää yllättävänä, sillä arkistolaitos on ottanut tehtäväpohjaisen AMS:n suosikikseen vasta 2000-luvun alussa. Moni kunta onkin todennäköisesti uudistanut AMS:nsa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kunnat ja kuntayhtymät erosivat hieman siinä, että kuntayhtymille kaavapohjainen AMS oli vielä harvinaisempi kuin kunnilla. Tätä selittää se, että kuntayhtymät ovat pääosin sen verran nuorempia, ettei kaavapohjainen AMS ole ollut enää suosiossa monen kuntayhtymän aloittaessa toimintaansa 2000-luvulla. Kaavapohjaista AMS:aa käytti kaikkiaan enää vajaa viidesosa (42 kpl) vastaajista, ja vain alle 10 prosenttia vastaajista käytti asiapohjaista AMS:aa. Avoimeen kenttään tuli vastauksia niiltä, joilla AMS oli sekoitus tehtävä- ja kaavapohjaista suunnitelmaa sekä organisaatioilta joissa oltiin juuri siirtymävaiheessa kohti tehtäväpohjaista AMS:aa.

TAULUKKO 3. Miten AMS on luokiteltu (n = 191)

	Ei luokitusta	Kaava- pohjaisesti	Tehtävä- pohjaisesti	Asia- pohjaisesti	Jotenkin muuten, miten?	Yhteensä
Kunta	0,7 % (1)	24,3 % (35)	63,2 % (91)	7,6 % (11)	4,2 % (6)	100 % (144)
Kuntayhtymä	0 % (0)	14,9 % (7)	65,9 % (31)	14,9 % (7)	4,3 % (2)	100 % (47)
Yhteensä	0,5 % (1)	22,0 % (42)	63,9 % (122)	9,4 % (18)	4,2 % (8)	100 % (191)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kuntaorganisaatioiden asukasmäärää verrattaessa AMS:n käyttämiseen ei ole yllättävää, että AMS:ia on tekemättä eniten asukasmäärältään 10 000 ja sen alle olevissa kuntaorganisaatioissa (ks. taulukko 4). Myös suuremmissa organisaatioissa AMS:ia on osin vielä tekemättä, kuitenkin kaikissa 10 000–20 000 ja 50 000–100 000 asukkaan organisaatioissa AMS on tehty. Asukasmäärältään pienissä kuntaorganisaatioissa AMS:n puuttuminen voi johtua siitä, että ilman AMS:aa voidaan tulla toimeen, ja sen tekemiseen on vaikea löytää tarpeeksi resursseja. Varsinkin jos koko arkistonhoito hoidetaan muun työn ohessa. Yli 20 000 asukkaan organisaatioilta, joilta AMS puuttui, neljä oli kuntayhtymää. Näiden perustaminen on asiakirjallisen materiaalin alkamisen perusteella tapahtunut vähän aikaa sitten.⁷⁴ AMS:n puuttumisen taustalla voikin olla myös organisaation nuoruus, jolloin AMS:n tekeminen saattaa olla vielä kesken.

⁷⁴ Verkkokysely 2011.

TAULUKKO 4. Asukasmäärä ja AMS:n käyttäminen (n = 204)

	Alle 5000	5000- 10 000	10 000- 20 000	20 000- 50 000	50 000- 100 000	Yli 100 000	Yhteensä
AMS käytössä	84,4 % (38)	92,7 % (38)	100 % (34)	89,5 % (34)	100 % (19)	92,6 % (25)	92,2 % (188)
AMS ei ole käytössä	15,6 % (7)	7,3 % (3)	0 % (0)	10,5 % (4)	0 % (0)	7,4 % (2)	7,8 % (16)
Yhteensä	100 % (45)	100 % (41)	100 % (34)	100 % (38)	100 % (19)	100 % (27)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

3.3. Prosessienmallinnukset

Jo hyvä tiedonhallintatapa edellyttää organisaatiolla olevan ajantasaiset kuvaukset tehtävistään ja asiakirjoistaan. Prosessikuvaukset ovat yhteinen työväline koko organisaatiolle. Prosessikuvausten avulla voidaan muun muassa mitata tuloksia, kehittää palveluita ja toimintatapoja, kartoittaa riskejä sekä arvioida toiminnan laatua ja läpinäkyvyyttä. AMS:n kehittämisessä voidaan käyttää hyväksi organisaation tekemiä kuvauksia tehtävien käsittelyvaiheista sekä itse tehtävistä.⁷⁵ Prosessienmallintamisen tärkeys korostuu vielä kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n myötä. Luotettava tiedon käsittely edellyttää, että käyttäjät käyttävät tietojärjestelmiä samalla tavoin. Tällöin tarvitaan prosessien ohjaustoimintoja. Kun prosessien ohjaustoiminnot saadaan AMS-perusteisiksi, voidaan toimintojen automaattisuutta ennestään lisätä.⁷⁶ Kaikkiaan prosessien kunnollista mallintamista voidaan pitää edellytyksenä eAMS:n käyttöönottamiselle. Yli puolet kuntaorganisaatioista onkin mallintanut ainakin osan prosesseistaan, kuntien osalta kolme jopa kertoo mallintaneensa kaikki prosessinsa (ks. taulukko 5). Kuitenkin yli kolmasosa kyselyyn vastanneista kuntaorganisaatioista ei ole tehnyt prosessienmallinnusta ollenkaan. Kuntien osalta lähes puolet (65 kpl) vastaajista ei ole tehnyt lainkaan prosessienmallinnuksia. Mikäli organisaatiot aloittavat eAMS-työnsä prosessienmallinnuksen osalta täysin tyhjästä, työmäärä tulee olemaan suuri. Mielenkiintoista on se, että kuntayhtymät näyttävät mallintaneet prosessejaan kuntia paremmin. Vain noin 19 prosenttia (10 kpl) kuntayhtymistä ei ole mallintanut

⁷⁵ Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintavasta 1999, 1§; JHS 152, 3.

⁷⁶ Arkistolaitos 2007a.

prosessejaan lainkaan. Syytä kuntayhtymien parempaan tilanteeseen kuntiin verrattuna on vaikea sanoa. Ovatko yhteenliittymiset pakottaneet tarkistamaan käytäntöjä, jolloin on prosesseja mallinnettu? Prosessikuvauksiahan käytetään muutosjohtamisen välineenä juuri organisaatioita yhdistettäessä⁷⁷. Yksikään kuntayhtymä ei ole kuitenkaan mallintanut kaikkia prosessejaan.

TAULUKKO 5. Prosessienmallinnuksen tilanne (n = 204)

	Kaikki prosessit mallinnettu	Keskeisimmät prosessit mallinnettu	Joitakin prosesseja mallinnettu	Pieni osa pro- sesseista mallinnettu	Ei mallinnettu lainkaan	Yhteensä
Kunta	2,0 % (3)	14,5 % (22)	22,4 % (34)	18,4 % (28)	42,7 % (65)	100 % (152)
Kuntayhtymä	0 % (0)	25,0 % (13)	36,6 % (19)	19,2 % (10)	19,2 % (10)	100 % (52)
Yhteensä	1,5 % (3)	17,1 % (35)	26,0 % (53)	18,6 % (38)	36,8 % (75)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Tutkittaessa miten kuntien koko vaikuttaa prosessienmallinnuksen tilanteeseen, ei tule yllätyksenä, että suuret organisaatiot ovat tehneet eniten prosessienmallinnuksia (ks. taulukko 6). Vaikka pienistä organisaatioista löytyvät ne, jotka eivät ole mallintaneet prosessejaan ollenkaan, sieltä löytyvät myös ne kolme, jotka ovat mallintaneet kaikki prosessinsa. Pienillä kuntaorganisaatioilla voi olla vähiten resursseja, mutta myös keveimmät organisaatiot, jolloin prosessien kuvaaminen voi olla helpompaa. Pienessä organisaatiossa on usein pakko priorisoida, jotta kaikki vaaditut työt saadaan tehtyä. Usein myös toisen tehtävät tunnetaan, koska monet joutuvat hoitamaan useampia erilaisia tehtäviä. Tällöin ei ole varaa kovin monimutkaisiin tehtävienkulkuihin, vaan toiminta on tehokasta lähes automaattisesti. Suurimman hyödyn kunnolla tehdystä prosessienmallintamisesta saavatkin suuret organisaatiot, joilla on laaja tehtäväkenttä ja paljon henkilökuntaa. Tällöin hyvin tehdyt prosessienkuvaukset auttavat löytämään päällekkäisyyksiä ja tehostamaan toimintatapoja.

⁷⁷ JHS 152, 3.

TAULUKKO 6. Asukasmäärä ja tehdyt prosessienmallinnukset (n = 204)

	Alle 5000	5000- 10 000	10 000- 20 000	20 000- 50 000	50 000- 100 000	Yli 100 000	Yhteensä
Kaikki prosessit mallinnettu	1,0 % (2)	0,5 % (1)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	1,5 % (3)
Keskeisimmät prosessit mallinnettu	1,0 % (2)	3,4 % (7)	3,4 % (7)	2,9 % (6)	2,5 % (5)	3,9 % (8)	17,1 % (35)
Joitakin prosesseja mallinnettu	2,9 % (6)	1,5 % (3)	3,4 % (7)	6,4 % (13)	4,9 % (10)	6,9 % (14)	26,0 % (53)
Pieni osa prosesseista mallinnettu	3,4 % (7)	3,9 % (8)	3,9 % (8)	3,9 % (8)	1,0 % (2)	2,5 % (5)	18,6 % (38)
Ei mallinnettu lainkaan	13,7 % (28)	10,8 % (22)	5,9 % (12)	5,4 % (11)	1,0 % (2)	0 % (0)	36,8 % (75)
Yhteensä	22,0 % (45)	20,1 % (41)	16,6 % (34)	18,6 % (38)	9,4 % (19)	13,3 % (27)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

4. KUNTIEN YHTEISEN TEHTÄVÄLUOKITUKSEN SEKÄ eAMS:N KÄYTTÖÖNOTON ETENEMINEN

4.1. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytön laajuus

Kuntien yhteinen tehtäväluokitus⁷⁸ valmistui vuoden 2008 lopulla. Luokitus on tehty valmiiksi kolmelle tasolle, jotka ovat päätehtävätaaso, tehtävätaaso sekä alatehtävätaaso. Kuntaorganisaatioilla on lupa ja tarkoituskin muokata yhteistä tehtäväluokitusta neljännelle tai viidennelle tasolle, kunhan kolme ylintä tasoa säilyvät muuttumattomina.⁷⁹ Arkistolaitos suosittelee yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottoa kunnallisissa organisaatioissa, erityisesti organisaationmuutos- ja palvelurakennemuutostilanteissa.⁸⁰ Vastaajista kuntien yhteistä tehtäväluokitusta käytti noin 35 prosenttia (70 kpl), joko sellaisenaan tai sovellettuna versiona (ks. taulukko 7). Kunnissa ja kuntayhtymissä ei käyttöönotossa ollut suurempaa eroa, mutta

⁷⁸ Ks. http://wiki.narc.fi/kao/index.php/Kuntien_yhteinen_teht%C3%A4v%C3%A4luokitus tai KuntaIT:n verkostoportaali, <http://wiki.kuntait.fi/tiki-index.php> (edellyttää rekisteröitymistä).

⁷⁹ Happonen 2010c, 13; Järnfors 2010.

⁸⁰ Arkistolaitos 2008b; Happonen & Oittinen 2008, 30; Kuntien yhteinen tehtäväluokitus 2008.

kuntayhtymistä useampi käytti sovellettua versiota kuin kunnissa. Kuntayhtymien tarpeet ovat usein erilaisia verrattuna kuntiin ja ne ovat erikoistuneita tiettyihin tehtäviin. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden luokituksen valmistuminen vasta vuosien 2009–2011 välillä⁸¹ on aiheuttanut tarvetta soveltaa itse luokitusta. Kysyttäessä monellako tehtäväluokituksen käyttöönotto ei ole edes suunnitteilla, vain viisi organisaatiota myönsi tämän. Suuri muutos onkin tapahtunut verrattuna vuoden 2009 tilanteeseen, jolloin 84 vastaajaa ilmoitti, ettei suunnitellut ottavansa kuntien yhteistä tehtäväluokitusta käyttöönsä.⁸² Tulosta voi pitää tukena kuntien yhteistä tehtäväluokitusta kohtaan, ja se tukee Kansallisarkiston tutkimusjohtajan Päivi Happonen näkemystä yhteisen tehtäväluokituksen vakiintuneesta asemasta. Vielä on kuitenkin paljon matkaa Happonen ilmoittamaan tavoitteeseen, jossa kuntien yhteinen tehtäväluokitus on käytössä kaikissa kunnallisissa organisaatioissa.⁸³

TAULUKKO 7. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttö (n = 204)

	Käytössä	Käytössä sovellettuna versiona	Ei ole käytössä	Yhteensä	Ei ole suunnitelmassa ottaa käyttöön (kpl)
Kunta	18,4 % (28)	15,1 % (23)	66,5 % (101)	100 % (152)	4
Kuntayhtymä	13,5 % (7)	23,1 % (12)	63,4 % (33)	100 % (52)	1
Yhteensä	17,2 % (35)	17,2 % (35)	65,6 % (134)	100 % (204)	5

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottovuosi ei ollut pakollinen kysymys. Tämä selittää miksi kaikki 70 kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttäjää eivät vastanneet kysymykseen. Käyttöönottoissa tapahtuu vuonna 2010 pieni notkahdus (ks. taulukko 8), jonka jälkeen käyttöönottomäärät ovat lähteneet taas kasvamaan⁸⁴. Syitä vuoden 2010 notkahdukseen on vaikea osoittaa, mutta innokkaimmat kuntaorganisaatiot olivat ehkä jo lähteneet mukaan, ja muut halusivat katsoa rauhassa miten yhteinen

⁸¹ Kuntien yhteinen tehtäväluokitus 2008.

⁸² Pöyry 2009, 1.

⁸³ Happonen 2010c, 13.

⁸⁴ Vuoden 2011 tilanne koskee vain kyselyajankohtana tammi-helmikuussa tiedossa olleita käyttöönottomääriä. Verkkokysely 2011.

tehtäväluokitus toimii. Toisaalta myös arkistolaitoksessa tapahtui muutoksia; uusi strategia valmistui vuoden 2010 alussa ja aiheutti muutoksia organisaatiossa. Lisäksi arkistolaitos pääsi aluksi vain valtionhallinnon organisaatioille tarkoitetun vastaanotto- ja palvelujärjestelmän (käytän tästä eteenpäin lyhennettä VAPA) toteuttamisvaiheeseen sekä keskittyi valtionhallinnon yhteisen tehtäväluokituksen tekemiseen.⁸⁵ Näin ollen panostus kuntapuoleen heikkeni ainakin väliaikaisesti.

TAULUKKO 8. Kuntien yhteisen tehtäväluokitus käyttöönottovuosi (n = 70)

	2008	2009	2010	2011	Vuotta ei mainita	Yhteensä
Kunta	12	16	7	10	6	51
Kuntayhtymä	4	4	4	4	3	19
Yhteensä	16	20	11	14	9	70

Lähde: Verkkokysely 2011.

Koska kuntien yhteistä tehtäväluokitusta on siis arkistolaitoksen mukaan tarkoitus syventää omatoimisesti, on syytä selvittää millä tasolla kuntien yhteistä tehtäväluokitusta käytetään. Koska kysymys ei ollut pakollinen, jätti osa kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttäjistä vastaamatta kysymykseen. Kuntaorganisaatiot ovat ottaneet selvästi eniten käyttöönsä alatehtävätasolle menevää luokittelua, sillä vastaajista sitä käytti yli puolet (ks. taulukko 9). Tämä ei ole yllättävää, sillä alatehtävätaso on tarkin taso, jolle kuntien yhteinen tehtäväluokitus on viety. Sen jälkeen organisaation pitää itse tarkentaa alemmille tasoille menevät toiminnot. Tämä on kuitenkin vaativa ja aikaa vievä tehtävä. Toisaalta vain alatehtävätasolle menevä luokitus ei yleensä riitä, vaan tarkempaa luokittelua tarvitaan. Kuitenkin vain noin 15 prosenttia (10 kpl) kuntaorganisaatiosta myönsi tarkentaneensa luokitusta vielä alemmille tasoille. Kyselyni mukaan näistä kaikki olivat yli 10 000 asukkaan, ja seitsemän yli 50 000 asukkaan organisaatioita⁸⁶. Näyttääkin siltä, ettei ainakaan pienimmillä organisaatioilla ole ollut resursseja tai tarvetta lähteä luokittelun tarkentamiseen.

⁸⁵ Happonen 2010a, 27; Happonen 2010b, 12; Happonen 2010c, 13; Happonen 2010d; Nuorteva 2010, 6–7.

⁸⁶ Verkkokysely 2011.

TAULUKKO 9. Millä tasolla kuntien yhteinen tehtäväluokitus on käytössä (n = 64)

	Päätehtävätasolla	Tehtävätasolla	Alatehtävätasolla	Vielä alemmilla tasoilla	Yhteensä
Kunta	6,3 % (3)	27,1 % (13)	52,0 % (25)	14,6 % (7)	100 % (48)
Kuntayhtymä	6,3 % (1)	18,7 % (3)	56,3 % (9)	18,7 % (3)	100 % (16)
Yhteensä	6,3 % (4)	25,0 % (16)	53,1 % (34)	15,6 % (10)	100 % (64)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kuntien yhteinen tehtäväluokitus näyttää olevan enemmän käytössä suurissa kuntaorganisaatioissa kuin pienissä (ks. taulukko 10). Tämä ei ole yllättävää, sillä suuremmissa organisaatioissa on paremmat resurssit ottaa tehtäväluokitus käyttöön. Lisäksi uusien kuntayhtymien sekä kuntaliitosten syntyminen on hyvä hetki ottaa uusi tehtäväluokitus käyttöön, ja tämä todennäköisesti selittää osaltaan suurempien organisaatioiden innokkaamman tehtäväluokituksen käytön. Huomionarvoista on myös se, että yli 100 000 asukkaan organisaatioissa kuntien yhteinen tehtäväluokitus on käytössä jo yli puolella vastaajista. Muissa kokoluokissa jäädyään alle puoleen, mutta kaikkiaan jo yli kolmasosalla kuntaorganisaatioista on yhteinen tehtäväluokitus käytössä.

TAULUKKO 10. Kuntaorganisaation koon vaikutus kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöön (n = 204)

	Alle 5000	5000- 10 000	10 000- 20 000	20 000- 50 000	50 000- 100 000	Yli 100 000	Yhteensä
Käytössä	22,2 % (10)	26,8 % (11)	29,4 % (10)	42,1 % (16)	42,1 % (8)	55,6 % (15)	34,4 % (70)
Ei ole käytössä	77,8 % (35)	73,2 % (30)	73,5 % (24)	57,9 % (22)	57,9 % (11)	44,4 % (12)	65,6 % (134)
Yhteensä	100 % (45)	100 % (41)	100 % (34)	100 % (38)	100 % (19)	100 % (27)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Arkistopiirillä näyttää olevan merkitystä yhteisen tehtäväluokituksen käyttöön. Hämeenlinnan maakunta-arkiston ja Kansallisarkiston vaikutuspiiriin kuuluvista vastaajista yli puolet on ottanut yhteisen tehtäväluokituksen käyttöön (ks. taulukko 11). Tämä ei ole yllätys, sillä tehtäväluokitusasiat kuuluvat Kansallisarkistolle⁸⁷, jolloin tehtäväluokituksen ja eAMS:n opastuksesta vastaava henkilökunta löytyy Helsingistä. Kaikkien arkistopiirien alueella kuntien yhteinen tehtäväluokitus on käytössä jo vähintään neljäsosalla. Ainoan poikkeuksen muodostaa Turun maakunta-arkiston piiri, jossa yhteisen tehtäväluokituksen käyttö on alle neljäsosan. Tämä voi selittyä sillä, että Turun maakunta-arkisto ei ole ollut asian suhteen mitenkään aktiivinen. Yleensäkin maakunta-arkistojen aktiivisuus kuntien yhteisen tehtäväluokituksen suhteen vaikuttaa varmasti alueen yhteisen tehtäväluokitusten käyttöön. Turun maakunta-arkiston piiriin kuuluu myös paljon pieniä kuntia, joilla ei ole ollut tarvetta siirtyä heti kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen. Lisäksi monet kunnat ovat Turun maakunta-arkiston alueella ruotsinkielisiä, joten avun saaminen omalla kielellä saattaa olla haasteellista. Huomion arvoinen seikka on myös Mikkelin maakunta-arkiston piiriin kuuluvien kuntaorganisaatioiden lähes 40 prosenttiin yltävä yhteisen tehtäväluokituksen käyttö. Tämä selittyy todennäköisesti Sähköisen arkiston kuntien käyttöön -työryhmän (käytän tästä eteenpäin lyhennettä SARKK) sijainnilla Mikkelissä⁸⁸. SARKK on Kuntien Tiera Oy:n⁸⁹ Mikkelin yksikön vetämä hanke, jonka tarkoituksena on tarjota kunnille nimensä mukaisesti sähköinen arkisto⁹⁰. SARKK-palvelun puitteissa on kuntien yhteistä tehtäväluokitusta tarkennettu neljännelle tasolle. Tässä hankkeessa on mukana ollut myös Mikkelin ammattikorkeakoulu.⁹¹

SARKK-hanke on siinä mielessä mielenkiintoinen, ettei arkistolaitos ole sen kanssa varsinaisesti missään tekemisissä. Hankkeessa kuitenkin noudatetaan arkistolaitoksen ohjeistuksia ja SÄHKE2-normia arkistopalvelujen toteutuksessa, joten siinä mielessä hankkeesta löytyy yhteys arkistolaitokseen. SARKK-hankkeen hankejohtaja Katariina Ryhänen ei näe hankkeen pyrkivän toimimaan arkistolaitoksen VAPA-hankkeen

⁸⁷ Oittinen 2012a.

⁸⁸ Ryhänen 2011b.

⁸⁹ Kuntien Tiera Oy on kuntien omistama ICT-palvelukeskus, joka tarjoaa omistajilleen tietohallinnon ja tietotekniikan asiantuntija-, infrastruktuuri- ja sovelluspalveluja. Kantola 2011.

⁹⁰ Häyrinen 2011.

⁹¹ Ryhänen 2011a.

kilpailijana, vaikka SARKK-palvelu pyrkii tarjoamaan sähköistä arkistoa kunnille. Ryhänen muistuttaa, että SARKK-hankkeen palvelun sisältö eroaa arkistolaitoksen VAPA:sta siinä, että SARKK-arkistoon voi tallentaa muutakin kuin pysyvästi säilytettävää aineistoa, ja aineiston omistajuus säilyy tallentajalla. Ryhänen tosin myöntää, että kilpailutilanne on toinen jos arkistolaitos avaa VAPA:n myös kuntaorganisaatioille, sillä tällöin he kilpailisivat samoista asiakkaista.⁹² Arkistolaitoksen VAPA on suunnattu ainakin aluksi vain valtionhallinnolle, vaikka sen avaamista kunnille vuodesta 2015 eteenpäin pidetään esillä⁹³. Päivi Happonen ei näe SARKK-hanketta myöskään kilpailijana, sillä hänen mukaansa hankkeella ei ole lakia toimintansa tukena. Lisäksi kunnat vastaavat edelleen aineistoistaan, vaikka ne olisivat tallennettu SARKK-arkistoon. SARKK:in pitää myös noudattaa arkistolaitoksen määräyksiä sähköisen asiakirjatiedon tuottamisessa, elinkaaren hallinnassa ja säilyttämisessä.⁹⁴ Hankkeen voi kuitenkin nähdä kuntaorganisaatioiden vastaiskuna arkistolaitoksen tuen puuttumiselle ja keskittymiselle valtionhallintoon. Ainakaan vielä VAPA-palvelua ei ole avattu kuntaorganisaatioiden käyttöön.

⁹² Ryhänen 2012.

⁹³ Happonen 2010d.

⁹⁴ Happonen 2012.

TAULUKKO 11. Arkistopiirin merkitys kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöön
(n = 204)

	Käytössä	Ei ole käytössä	Yhteensä
Hämeenlinnan maakunta-arkisto/ Kansallisarkisto	54,0 % (27)	46,0 % (23)	100 % (50)
Joensuun maakunta-arkisto	25,0 % (5)	75,0 % (15)	100 % (20)
Jyväskylän maakunta-arkisto	30,0 % (3)	70,0 % (7)	100 % (10)
Mikkelin maakunta-arkisto	39,1 % (9)	60,9 % (14)	100 % (23)
Oulun maakunta-arkisto	25,7 % (9)	74,3 % (26)	100 % (35)
Turun maakunta-arkisto	17,6 % (6)	82,4 % (28)	100 % (34)
Vaasan maakunta-arkisto	34,4 % (11)	65,6 % (21)	100 % (32)
Yhteensä	34,4 % (70)	65,6 % (134)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

4.2. EAMS:n käyttöönotto kuntaorganisaatioissa

Arkistolaitoksen kyselyyn verrattaessa oli eAMS:n käyttäjien määrä noussut vain vähän. Kun käyttäjiä oli nyt 13 kappaletta (ks. taulukko 12), oli arkistolaitoksen kyselyn ajankohtana vuonna 2009 käyttäjiä yhdeksän⁹⁵. EAMS:n käyttöä suunnittelevien määrä oli sen sijaan huomattavasti noussut arkistolaitoksen kyselystä. Kuntaorganisaatioista vain 17 ei ole suunnitellut eAMS:n ottamista ollenkaan käyttöön. Arkistolaitoksen kyselyn aikana vastaava määrä oli 94 organisaatiota⁹⁶. Peruste siihen, ettei eAMS ei ole edes suunnitteilla, löytyi pääosalla vastaajista henkilöresurssien puutteesta tai tulevasta tai käynnissä olevasta organisaatiomuutoksesta. Tämä vaikuttaa hieman ristiriitaiselta kun otetaan huomioon, että organisaatiomuutos olisi kuitenkin arkistolaitoksen mukaan

⁹⁵ Pöyry 2009, 2, liite 1.

⁹⁶ Pöyry 2009, liite 1.

hyvä hetki ottaa eAMS käyttöön⁹⁷. Henkilöressurssien puute ei ole suuri yllätys, sillä esimerkiksi KJY:n tekemän kyselyn mukaan valtaosassa koulutusorganisaatioista hoidetaan arkistotoimen tehtäviä muiden tehtävien ohella⁹⁸. Vaikka työskentelisi yksistään arkistotoimen tehtävissä, on eAMS:n tekeminen suuri urakka. Siihen tarvitaan koko organisaation henkilökuntaa ja erityisesti johdon tukea. Tätä on korostanut muun muassa Mikkelin ammattikorkeakoulun Kehittämispäällikkö Mirja Loponen.⁹⁹ Kuntien osalta osa perusteli eAMS:n suunnittelemattomuutta myös sillä, että halutaan odottaa vielä muiden kokemuksia sekä saada lisää ohjeistusta, ennen kuin eAMS:n käyttöönottoon ryhdytään.

TAULUKKO 12. EAMS:n käyttäminen kuntaorganisaatioissa (n = 204)

	Käytössä	Ei ole käytössä	Yhteensä	Ei ole suunnitelmassa ottaa käyttöön (kpl)
Kunta	5,3 % (8)	94,7 % (144)	100 % (152)	15
Kuntayhtymä	9,6 % (5)	90,4 % (47)	100 % (52)	2
Yhteensä	6,4 % (13)	93,6 % (191)	100 % (204)	17

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kunnista kahdeksan ja kuntayhtymistä viisi on ottanut eAMS:n jo käyttöön (ks. taulukko 13). Käyttöönotot ovat tapahtuneet vuosina 2008, 2010 ja 2011. Vuoden 2009 käyttöönottojen puuttumista voi selittää eAMS-perusmallin sekä eAMS-käyttöönottosuunnitelma-ohjeen¹⁰⁰ odottaminen, sillä ainakin perusmallin tekemisestä tiedotettiin arkistolaitoksen toimesta jo vuonna 2007. Perusmalli valmistui maaliskuussa 2009, ja ohje kesäkuussa 2009.¹⁰¹ Käyttäjämäärät eivät ole kuitenkaan nousseet paljon, vaikka ohje on ollut olemassa jo vuonna 2010. Ei siis voida sanoa, että eAMS-mallin ja -ohjeen ilmestymisen olisi mitenkään "räjäyttänyt pankkia". Vuoden 2008 viidestä

⁹⁷ eAMS-käyttöönottosuunnitelma 2009, 4.

⁹⁸ Koulutuksen järjestäjien yhdistys 2009, 6.

⁹⁹ Loponen 2010, 24.

¹⁰⁰ eAMS-käyttöönottosuunnitelma-ohjeessa kuvataan miten eAMS laaditaan perusmallia hyödyntäen. eAMS-käyttöönottosuunnitelma 2009, 1.

¹⁰¹ Arkistolaitos 2009; Happonen 2007b, 12; eAMS-käyttöönottosuunnitelma 2009.

käyttöön otosta on käyttäjiä tullut lisää vain kuusi vuonna 2010. Näin pieneen lisäykseen syynä voi olla, että työmäärä on suuri, vaikka malli ja ohje olisivatkin apuna. Vuoden 2011 aikana tapahtuneeseen yhteen käyttöönottoon on syytä suhtautua sillä varauksella, että kysely toteutettiin heti alkuvuodesta. Tämän jälkeen käyttöönottoja on varmasti tapahtunut. Verrattaessa käyttöönottovuosia kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen nähdään, että vuonna 2010, kun kuntien tehtäväluokituksen käyttöönotossa tapahtui notkahdus, eAMS:aa otettiin käyttöön ennätysmäärä (ks. taulukko 8 ja 13). Tämä voikin osaltaan selittää tehtäväluokituksen käyttöönoton vähäisyyttä vuonna 2010. Kuntaorganisaatiot ovat saattaneet uuden mallin ja käyttöohjeen myötä siirtyä suoraan eAMS:n käyttöön.

TAULUKKO 13. EAMS:n käyttöönottovuosi (n = 13)

	2008	2009	2010	2011	Vuotta ei mainita	Yhteensä
Kunnat	2	0	4	1	1	8
Kuntayhtymät	3	0	2	0	0	5
Yhteensä	5	0	6	1	1	13

Lähde: Verkkokysely 2011.

On hyvä aluksi käydä läpi kuntaorganisaatioiden asianhallintajärjestelmien toimittajat, ja vasta sen jälkeen se, miten ja missä eAMS on toteutettu. Kuntaorganisaatioiden asianhallintajärjestelmän toimittajissa näkyy selvästi kahden järjestelmätoimittajan, Triplan Oy:n ja Innofactor Oy:n¹⁰², johtava asema. Jopa 75 prosenttia vastaajista käytti jommankumman toimittamaa asianhallintajärjestelmää (ks. taulukko 14). Innofactor Oyj näyttää olevan hieman edellä asianhallintajärjestelmien toimittajana. Toisaalta Triplan Oy:n käyttäjät ovat kyselyn mukaan edellä eAMS:n käyttöönottajien keskuudessa (ks. taulukko 15). Molemmat järjestelmätoimittajat ovat mukana SARKK-hankkeessa¹⁰³, joten kiinnostusta kuntakentän asianhallintajärjestelmän toimittajaksi molemmilta tuntuu löytyvän. Yllättävän moni vastaaja pärjäsi myös kokonaan ilman

¹⁰² Innofactor Oy ja Westend ICT Oyj (Documenta Oy:n emoyhtiö) yhdistyivät 3.12.2010. Uusi yhtiö on Innofactor Oyj. Pörssitiedote 3.12.2010. Tästä johtuen kyselyssä oli vielä mainittu Documenta Oy, jonka tuote Dynasty Tiedonohjausjärjestelmä oli. Olen muuttanut uuden nimen tutkimukseni taulukoihin selvyuden vuoksi.

¹⁰³ Ryhänen 2011a.

asianhallintajärjestelmää. Sähköinen asiointi ja asiakirjahallinto eivät ole vielä ajankohtaisia kaikissa kuntaorganisaatioissa.

TAULUKKO 14. Asianhallintajärjestelmän toimittaja (n = 204)

	Innofactor Oyj	Triplan Oy	Itse rakennettu järjestelmä	Muu toimittaja, mikä?	Ei asianhallintajärjestelmää	Yhteensä
Kunta	48,7 % (74)	29,6 % (45)	1,3 % (2)	0,7 % (1)	19,7 % (30)	100 % (152)
Kuntayhtymä	44,2 % (23)	28,9 % (15)	0 % (0)	0 % (0)	26,9 % (14)	100 % (52)
Yhteensä	47,5 % (97)	29,4 % (60)	1,0 % (2)	0,5 % (1)	21,6 % (44)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

TAULUKKO 15. Miten eAMS on toteutettu (n = 13)

	Innofactor Oyj:n Dynasty Tiedonohjausjärjestelmässä	Triplan Oy:n Arkki-sovelluksessa ylläpidetyssä sähköisessä eAMS:ssa	Integroitu itse järjestelmä- kohtaisesti	Muuten, miten?	Yhteensä
Kunta	12,5 % (1)	87,5 % (7)	0 % (0)	0 % (0)	100 % (8)
Kuntayhtymä	20,0 % (1)	60,0 % (3)	0 % (0)	20,0 % (1)	100 % (5)
Yhteensä	15,4 % (2)	76,9 % (10)	0 % (0)	7,7 % (1)	100 % (13)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Niin Innofactor Oyj:n kuin Triplan Oy:n asianhallintajärjestelmissä voidaan täyttää arkistolaitoksen vaatimukset asiakirjojen sähköiselle säilyttämiselle, lähinnä siis SÄHKE2-vaatimukset, erillisen tiedonohjausjärjestelmän kautta. EAMS ja prosessienkuvaukset tallennetaan omaan tiedonohjausjärjestelmään, joka integroidaan asianhallintajärjestelmään. Triplan Oy:llä eAMS ja prosessienkuvaukset löytyvät joko Arkki-Arkistonhallintasovelluksesta tai Tweb-tiedonohjausjärjestelmästä, ja Innofactor

Oyj:llä erillisestä Dynasty Tiedonohjausjärjestelmästä.¹⁰⁴ Mielenkiintoista olisi tietää voiko Arkin integroida Innofactor Oyj:n asianhallintajärjestelmään tai päinvastoin, tällainen tarve saattaisi tulla eteen kuntaliitoksessa. Kunnallisarkistoyhdistyksen opintopäivillä 8.–9.3.2012 nähdyissä tiedonohjausjärjestelmäesityksissä molempien toimittajien järjestelmät vaikuttivat ainakin hyvin samanlaisilta toiminnallisuuksiltaan.

Näiden kahden toimittajan lisäksi ainoastaan Tieto Oyj toimittaa yhdelle kunnalle asianhallintajärjestelmän, mutta sen käyttöönotto oli vielä kesken kyselyyn vastaamisen aikaan. Tiedo Oyj:n tuotteissa huomioidaan SÄHKE-määritykset asiakasvaatimusten mukaisesti¹⁰⁵. Lisäksi muutamalla vastaajalla oli käytössä itse rakennettu asianhallintajärjestelmä. Affecto Finland Oy on vielä edellä mainittujen lisäksi neljäs asianhallintaratkaisujen toimittaja, jonka tuote täyttää arkistolaitoksen vaatimukset sähköiselle säilyttämiselle tiedonohjausjärjestelmän kautta¹⁰⁶. Heidän asianhallintajärjestelmänsä ei kuitenkaan kukaan vastanneista kuntaorganisaatioista käytä.

Lopuksi on syytä mainita, että eAMS voidaan toteuttaa myös ilman SÄHKE-määrityksiä kaikkien toimittajien järjestelmissä, asiakkaan niin halutessa.¹⁰⁷ Voisi pohtia, kannattaako eAMS:n tekemiseen ryhtyä, ellei aio täyttää SÄHKE-määrityksiä eikä hakea sähköistä säilytyslupaa missään vaiheessa. On tosin mahdollista hyödyntää valmista tehtäväluokitusta ja eAMS-perusmallia myös paperisen AMS:n pohjaksi. Tämä helpottaa omaa työtä, varsinkin jos vanhoja AMS:ia ei ole työn pohjaksi. Ainakin yksi vastaaja kertoi ottaneensa eAMS:n käyttöön paperiversiona, mutta mitään tarkempaa syytä tai taustaa tälle ei mainittu¹⁰⁸. Vastaajaa ei ole myöskään laskettu mukaan eAMS:n käyttäjiin, koska vastaaja ei käytä tässä tapauksessa sähköistä AMS:aa.

Kuntaorganisaation koon vaikutus eAMS:n käyttöönottoon ei yleensä ottaen näytä olevan yhtä merkittävä kuin kuntien yhteisen tehtäväluokituksen kohdalla (ks. taulukot 10 ja 16). Suurimpien organisaatioiden kohdalla vaikutus on kuitenkin selvä, sillä yli

¹⁰⁴ Dynasty Tiedonohjausjärjestelmä-esitys 2012; Tweb-esitys 2012, 5–6; Arkki-Arkistonhallinta-esitys, 2; Kallio 2012a; Kallio 2012b.

¹⁰⁵ Kolbe 2012.

¹⁰⁶ Toivonen 2012.

¹⁰⁷ Dynasty Tiedonohjausjärjestelmä-esitys 2012; Kallio 2012a; Kolbe 2012; Toivonen 2012.

¹⁰⁸ Verkkokysely 2011.

100 000 asukkaan organisaatioissa eAMS on käytössä jo neljäsosalla. Muista kokoluokista löytyy yhteensä kuusi eAMS:n käyttäjää, käyttöönottoprosentin jäädessä alle kymmeneen. Pienillä organisaatioilla resurssipula ja eAMS:n koettu tarpeettomuus selittänee asian, mutta hieman yllättäen myös 50 000–100 000 asukkaan organisaatioissa eAMS on jäänyt kokonaan ottamatta käyttöön. Taustalla voi olla kunta- ja palvelurakennemuutoksesta¹⁰⁹ johtuva kuntien yhteenliittymisen tai kuntaliitos, jonka myötä perinteinenkin AMS on tekemättä.

TAULUKKO 16. Kuntaorganisaation koon vaikutus eAMS:n käyttöön (n = 204)

	Alle 5000	5000- 10 000	10 000- 20 000	20 000- 50 000	50 000- 100 000	Yli 100 000	Yhteensä
Käytössä	0 % (0)	2,4 % (1)	8,8 % (3)	5,3 % (2)	0 % (0)	25,9 % (7)	6,4 % (13)
Ei ole käytössä	100 % (45)	97,6 % (40)	91,2 % (31)	94,7 % (36)	100 % (19)	74,1 % (20)	93,6 % (191)
Yhteensä	100 % (45)	100 % (41)	100 % (34)	100 % (38)	100 % (19)	100 % (27)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Arkistopiirin vaikutus seurasi myös tehtäväluokituksen trendiä, jossa Kansallisarkiston läheisyys nostaa käyttäjien määrää (ks. taulukot 11 ja 17). Hieman yli joka viidennellä Hämeenlinnan maakunta-arkiston ja Kansallisarkiston piiriin kuuluvalla on eAMS käytössä. Nyt ei kuitenkaan Mikkelin maakunta-arkiston merkitys korostu, kuten kuntien yhteisen tehtäväluokituksen kohdalla. Mikkelin alueelta löytyy vain yksi eAMS:n käyttäjä. Kyselyn perusteella eAMS on käytössä lähes yksinomaan Kansallisarkiston toiminta-alueella.

¹⁰⁹ Laki velvoittaa, että perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon järjestämiseen pitää olla vähintään 20 000 asukkaan alue, ja ammatillisen peruskoulutuksen järjestämiseen asukasmäärän täytyy olla vähintään 50 000. Laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta 2007, 5§.

TAULUKKO 17. Arkistopiirin vaikutus eAMS:n käyttöön (n = 204)

	Käytössä	Ei ole käytössä	Yhteensä
Hämeenlinnan maakunta-arkisto/ Kansallisarkisto	22,0 % (11)	78,0 % (39)	100 % (50)
Joensuun maakunta-arkisto	0 % (0)	100 % (20)	100 % (20)
Jyväskylän maakunta-arkisto	0 % (0)	100 % (10)	100 % (10)
Mikkelin maakunta-arkisto	4,3 % (1)	95,7 % (22)	100 % (23)
Oulun maakunta-arkisto	0 % (0)	100 % (35)	100 % (35)
Turun maakunta-arkisto	0 % (0)	100 % (34)	100 % (34)
Vaasan maakunta-arkisto	3,1 % (1)	96,9 % (31)	100 % (32)
Yhteensä	6,4 % (13)	93,6 % (191)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Verrattaessa kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttöönottoa nähdään, että vain kolme organisaatiota on ottanut eAMS:n käyttöön ilman kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottoa (ks. taulukko 18). Suurin osa pohjaa eAMS:nsa siis kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen. Tämä on varmasti helpottanut kuntaorganisaatioiden työtä siirryttäessä eAMS:n käyttöön, ja tulevaisuudessa helpottaa mahdollista siirtymistä yksinomaan sähköiseen säilyttämiseen. EAMS:n pohjautuminen kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen ei ole kuitenkaan välttämätöntä, sillä sähköisen säilyttämisen lupa ei edellytä kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttämistä, vaan arkistolaitoksen SÄHKE-määrityksen täyttämistä¹¹⁰. Niistä kolmesta, jotka eivät pohjaa eAMS:nsa kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen, kaikki ovat kuntia. Syynä yhteisen tehtäväluokituksen on ainakin yhden vastaajan mukaan sen heikko soveltuvuus omaan käyttöön, ja oman itse tehdyn tehtäväluokituksen olemassaolo.¹¹¹

¹¹⁰ Arkistolaitos 2012b.

¹¹¹ Verkkokysely 2011.

TAULUKKO 18. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käyttäminen
(n = 204)

	EAMS käytössä	EAMS ei ole käytössä	Yhteensä
Kuntien yhteinen tehtäväluokitus käytössä	14,3 % (10)	85,7 % (60)	34,3 % (70)
Kuntien yhteinen tehtäväluokitus ei ole käytössä	2,2 % (3)	97,8 % (131)	65,7 % (134)
Yhteensä	6,4 % (13)	93,6 % (191)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

5. AJATUKSET KUNTIEN YHTEISESTÄ TEHTÄVÄLUOKITUKSESTA

5.1. "Tehtäväluokitus on salatiedettä"

Kunnallisista organisaatioista 70 käyttää kuntien yhteistä tehtäväluokitusta. Lähes kaikki, jotka eivät yhteistä tehtäväluokitusta käyttäneet, suunnittelivat kuitenkin sen käyttöönottoa jollakin aikavälillä. Halusin tietää kuntaorganisaatioiden mielipiteitä kuntien yhteisen tehtäväluokituksen soveltuvuudesta omaan käyttöön. Tätä tutkittaessa vastaajat saivat valita lähinnä mielipidettään olevan vaihtoehdon seuraavista vastausvaihtoehdoista:

- 1 Soveltuu erinomaisesti
- 2 soveltuu hyvin
- 3 soveltuu kohtalaisesti
- 4 soveltuu heikosti
- 5 en osaa sanoa

Kuntaorganisaatioiden vastaukset painoutuivat keskimmäiseen vaihtoehtoon, sillä noin 40 prosenttia vastaajista valitsi soveltuu kohtalaisesti -vaihtoehdon (ks. taulukko 19). Hyvänä soveltuvuutta piti joka viides vastaajista. Tulosta voi pitää aika lailla odotetunlaisena, sillä yhteinen tehtäväluokitus on kompromissi eri kuntien mielipiteistä, joten keskivaiheelle sijoittuvia vastauksia voi pitää hyvänä tuloksena. Yleensä kompromissimallit eivät taida koskaan saavuttaa jakamatonta suosiota, ja kuitenkin vain

viisi prosenttia vastaajista piti soveltuvuutta suorastaan heikkona. Tosin erinomaisena ei kuntayhtymistä pitänyt soveltuvuutta yksikään, ja kunnistakin vain kaksi vastaajaa. Tässä taustalla on varmaan se, että tehtäväluokitus on "elänyt" jonkin verran valmistumisen jälkeen, ja eri versioita on ollut liikkeellä. Sosiaalipuolen tehtäväluokitus valmistui vasta 3.2.2011, ja tämä on varmasti heijastunut sosiaali- ja terveystyöpuolen kuntayhtymien vastauksiin negatiivisesti.¹¹² Vastauksista on yleisesti nähtävissä kuntayhtymien kuntia hieman kriittisempi suhtautuminen yhteiseen tehtäväluokitukseen.

TAULUKKO 19. Kuntien yhteinen tehtäväluokitus soveltuvuus käyttöön (n = 204)

	Soveltuu erinomaisesti	Soveltuu hyvin	Soveltuu kohtalaisesti	Soveltuu heikosti	En osaa sanoa	Yhteensä
Kunta	1,3 % (2)	27,6 % (42)	39,5 % (60)	3,3 % (5)	28,3 % (43)	100 % (152)
Kuntayhtymä	0 % (0)	17,3 % (9)	48,1 % (25)	9,6 % (5)	25,0 % (13)	100 % (52)
Yhteensä	1,0 % (2)	25,0 % (51)	41,7 % (85)	4,9 % (10)	27,4 % (56)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kun vastaajat saivat tuoda omin sanoin esiin mielipiteitään kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta, niin kuntayhtymien vastauksissa tehtäväluokitusta pidettiin hyvänä apuna oman tehtäväluokituksen tekoon. Suurimmaksi ongelmaksi kuntayhtymät näkivät sen, että yhteinen tehtäväluokitus on varsinaisesti tehty kunnille. Tämä näkyy selvimmin koulutuskuntayhtymien vastauksissa. Luokittelua pidettiin koulutuskuntayhtymien käyttöön liian ylimalkaisena, ja siinä painotettiin liikaa perusopetusta; "Tehtäväluokituksessa opetustoimi on liian suppea ja yksipuolinen", "Ei istu oikein hyvin ammatilliseen koulutukseen".¹¹³ Yhteinen tehtäväluokitus on tarkoitettu kaikille kuntaorganisaatioille, mutta eAMS-projektiryhmä koostui pääosin suurten kaupunkien edustajista. Koko hankkeen liikkeellepanevana voimana toimivat Helsinki, Espoo ja Vantaa. Näiden lisäksi varsinaiseen eAMS-projektiryhmään kuuluivat Turku, Tampere, Oulu ja Lahti. Janakkalan kunta toimi pienten kuntien

¹¹² Kuntien yhteinen tehtäväluokitus 2008.

¹¹³ Verkkokysely 2011.

edustajana ja Seutukeskus Oy Häme, joka tekee ja tarjoaa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja, oli myös mukana. Hankkeen johtoryhmässä oli edustus kaikista projektiryhmäläisistä sekä Valtionvarainministeriöstä, josta saatiin rahoitus. Arkistolaitos, lähinnä Kansallisarkisto, johti hanketta.¹¹⁴ Sen sijaan kuntayhtymiä ei mukana ollut varsinaisessa eAMS-projektiryhmässä ja arkistolaitos mainitsi vain kunnat kun haettiin palautteen antajia¹¹⁵. Kaikilla kuntaorganisaatioilla oli kuitenkin mahdollisuus palautteen antamiseen KuntaIT-verkostoportaalien kautta, jota käytti parhaillaan noin 270 kunnallista organisaatiota. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen soveltaminen aloitettiin myös projektiryhmää paljon laajemmalla joukolla, johon kuului erilaisia kuntaorganisaatioita.¹¹⁶

Kuntaorganisaatiot toivoivat myös parempaa yhteistyötä asiakirjahallinnon kehittämiseksi. Vastaajien joukossa haluttiin parantaa kuntaorganisaatioiden keskinäistä yhteistyötä, mutta erityisesti arkistolaitoksen ja Suomen Kuntaliiton parempaa yhteistyötä asiakirjahallinnon saralla toivottiin; "Arkistolaitos/Suomen Kuntaliitto töihin yhteisen eAMS:in laatimiseksi!"¹¹⁷. Mielenkiintoista onkin Suomen Kuntaliiton puuttuminen eAMS-projektiryhmästä, sillä sen tehtävä on toimia kuntien edunvalvojana. Tämän lisäksi Kuntaliitto antaa kunnille ohjeita ja säilytysaika-suosituksia määräjän säilytettävien asiakirjojen osalta arkistolaitoksen määräykset huomioiden.¹¹⁸ Syitä Suomen Kuntaliiton puuttumiselle on vaikea arvioida, samoin kuin sitä, miten sen mukana olo olisi vaikuttanut kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen. Maaret Botskan mukaan Suomen Kuntaliitto antoi ainoastaan kommentteja arkistolaitoksen palkkaamalle konsultille tehtäväluokitusta koskien¹¹⁹. Tästä voi päätellä jotakin arkistolaitoksen ja Suomen Kuntaliiton yhteistyön tämän hetken tasosta. Vielä vuonna 2003 lähettämässään kirjeessä *Arkistoasioiden organisointi kunnille* Suomen Kuntaliitto kertoo pyrkivänsä tukemaan kuntia sähköisen asiakirjahallinnon kehittämisessä yhdessä arkistolaitoksen kanssa¹²⁰. Samaan kirjeeseen liitettyssä arkistolaitoksen lausunnossa myös korostetaan Kuntaliiton edellytyksiä vastata

¹¹⁴ Happonen 2007b; Oittinen 2012b.

¹¹⁵ Arkistolaitos 2007b.

¹¹⁶ Järnfors 2010.

¹¹⁷ Verkkokysely 2011.

¹¹⁸ Suomen Kuntaliitto 2008, 1; Koukka 2010, 79–80.

¹¹⁹ Botska 2012.

¹²⁰ Suomen Kuntaliitto 2003, 4.

kuntien arkistotoimen ja asiakirjahallinnon tarpeista.¹²¹ Myös Päivi Happonen mainitsi Failissa vuonna 2006, että; "Mahdollinen yhteisten mallien suunnittelu on kuitenkin tarkoituksenmukaista toteuttaa laajempaan hankkeena - edellyttäen luonnollisesti, että tällaiselle työlle nähdään tarvetta ja että päästään mahdollisimman pian yhteisymmärrykseen siitä, mitä ollaan tekemässä ja mitä työ palvelee."¹²² Ehkä yhteisymmärrykseen ei kunnolla päästy, ja Suomen Kuntaliitto jäi siksi eAMS-projektin ulkopuolelle. Tutkimuksessani nousi myös esiin parissa vastauksessa se, kuinka Suomen Kuntaliiton asiantuntijat suhtautuvat pidättyväisesti kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen. Erästä vastaajaa oli Suomen Kuntaliiton asiantuntija suositellut jättämään tehtäväluokituksen ottamatta käyttöön, koska se on tehty valtiohallinnollisesti, eikä sovellu kovin hyvin kunnan käyttöön. Toista vastaajaa oli Suomen Kuntaliiton asiantuntija neuvonut ottamaan yhteisen tehtäväluokituksen käyttöön soveltuvin osin.¹²³ Tämän näkemys on myös Suomen Kuntaliiton virallinen kanta, kuten Maaret Botska kertoo; "Suositamme otettavaksi siitä ne asiat jotka on ymmärrettäviä ja palvelevat kuntien käytäntöjä, muut asiat kannattaa sitten tehdä mieleisekseen."¹²⁴

Kunnat näkivät yhteisen tehtäväluokituksen sovellettavuuden omaan käyttöönsä myös hieman ongelmallisena. Kunnat kaipaisivat lisää soveltamisohjeita, sillä nyt luokituksessa nähtiin olevan liikaa päällekkäisyyttä; "Samoja asioita olisi mahdollista laittaa useampaan luokkaan, ja taas toisille asioille ei tunnu löytyvän sopivaa luokkaa lainkaan". Myös luokituksen keskeneräisyys ja puutteellisuus harmitti monia vastaajia; "Sen laatimisessa on sittenkin pidetty liian kiirettä kun sieltä puuttuu monta juttua". Yhteisessä tehtäväluokituksessa ongelmana nähtiin myös se, että luokitus on rakenteeltaan epätasainen; "Yhteinen tehtäväluokitus ei ole tasainen ja yhtenäinen. Toisissa osioissa tehtäväluokitus on viety hyvin yksityiskohtaiselle tasolle (esim. henkilöstöhallinto) ja toisissa jätetty hyvin yleiselle tasolle".¹²⁵ Samat ongelmat tulivat esiin jo arkistolaitoksen kyselyssä vuonna 2009.¹²⁶ Vaikka kaksi vuotta on lyhyt aika

¹²¹ Suomen Kuntaliitto 2003, liite.

¹²² Happonen 2006, 7.

¹²³ Verkkokysely 2011.

¹²⁴ Botska 2012.

¹²⁵ Verkkokysely 2011.

¹²⁶ Pöry 2009, 1.

tehdä muutoksia ja parannuksia, niin ongelmaan tulee puuttua jatkossa, ettei siitä muodostu pysyvä este kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytölle. Ongelmista huolimatta vastaajien piirissä yhteinen tehtäväluokitus nähtiin positiivisena asiana; "Kuntien yhteinen tehtäväluokitus on ollut puutteineenkin hyvä pohja kuntakohtaisen tehtäväluokituksen laatimiseen"¹²⁷.

5.2. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen edut ja haitat

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen etujen ja haittojen kohdalla annoin vastausvaihtoehdot valmiiksi. Yritin välttää liikaa ohjaavuutta jättämällä myös muuta, mitä -vaihtoehdon, jonka avulla vastaajat pystyivät tuomaan esiin omia mielipiteitään. Etuja kysyessäni vastaajat eivät paljoa käyttäneet avointa vaihtoehtoa, lienevätkö syynä sitten hyvät vaihtoehdot. Haittoja tuotiin esiin jo enemmän (ks. taulukot 20 ja 21). Kysymykset olivat monivalintakysymyksiä, joissa sai valita useamman vaihtoehdon. Tämä selittää vastausmäärän nousun yli 204 vastaajan.

Kuntien tehtäväluokituksen suurimpana etuna nähtiin yhteistyön arkistoinnin ja asiakirjahallinnon osalta paranevan (ks. taulukko 20). Seuraavina olivat tiedon löytymisen ja hallinnon läpinäkyvyyden paraneminen sekä toimintojen yhtenäistämisen helpottuminen melkein tasoissa. Arkistoinnin ja asiakirjahallinnon tehostuminen sai myös yli 20 prosentin suosion, vaikka oli kannatukseltaan heikointa. Vaihtoehtojen ei toki ollutkaan tarkoitus sulkea toisia pois, vaan halutessaan vastaaja sai valita vaikka kaikki edut. Mielenkiintoista oli sen sijaan kuntien ja kuntayhtymien hieman erilaiset painotukset. Kuntien mielestä suurin etu oli edesauttaa yhteistyötä. Näyttää siis siltä, että ainakin kuntien asiakirjahallinnon piirissä ollaan valmiita luopumaan osasta kunnallista itsemääräämisoikeutta. Kuntayhtymissä suurimmaksi eduksi nähtiin tiedon löytymisen helpottuminen ja hallinnon läpinäkyvyys. Tässä saattaa olla taustalla se, että suurin osa kuntayhtymien vastaajista tuli sosiaali- ja terveystieteiden sekä koulutuslaitosten piiristä, missä on tärkeää löytää asiakkaiden tiedot nopeasti ja luotettavasti. Kuntayhtymien vastauksissa yhteistyö sai vähiten kannatusta etuja kysyttäessä. Tämä on mielenkiintoista, sillä luulisi esimerkiksi potilas- ja asiakastietojen

¹²⁷ Verkkokysely 2011.

sujuvan siirtämisen paikasta toiseen olevan heille etu. Toisaalta vastausvaihtoehdossa "edesauttaa kuntien välistä yhteistyötä arkistoinnin ja asiakirjahallinnon osalta" mainittiin vain sana kunta, joka saattoi vaikuttaa kuntayhtymien vastaajiin. Avoimista vastauksista nousi selvästi esiin kaikkien vastaajien keskuudesta AMS:n tekemisen ja käyttöönoton helpottuminen¹²⁸.

TAULUKKO 20. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen edut (n = 447)

	Tehostaa kuntien arkistointia ja asiakirjahallintoa	Edesauttaa kuntien välistä yhteistyötä arkistoinnin ja asiakirjahallinnon osalta	Helpottaa tiedon löytymistä ja parantaa hallinnon läpinäkyvyyttä	Helpottaa toimintojen yhtenäistämistä ja yhdistämistä	Muuta, mitä?	En osaa sanoa	Yhteensä
Kunta	20,5 % (68)	26,2 % (87)	20,2 % (67)	22,0 % (73)	3,9 % (13)	7,2 % (24)	100 % (332)
Kuntayhtymä	20,9 % (24)	19,1 % (22)	28,7 % (33)	25,2 % (29)	0,9 % (1)	5,2 % (6)	100 % (115)
Yhteensä	20,6 % (92)	24,4 % (109)	22,4 % (100)	22,8 % (102)	3,1 % (14)	6,7 % (30)	100 % (447)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kysyttäessä hättävaihtoehtoista en osaa sanoa -vaihtoehto nousi merkittäväksi kattaen lähes 50 prosenttia vastauksista (ks. taulukko 21). Tämän voi tulkita pelkän tietämättömyyden lisäksi myös positiivisena näkökohtana siten, ettei haittoja ole. Tämän takia, ettei ei ole haittoja -vaihtoehtoa ei ollut. Yleensäkin ottaen kuntien ja kuntayhtymien näkökannat eivät yhteisen tehtäväluokituksen hättäpuolista kysyttäessä eronneet toisistaan. Vastausmäärät jäivät myös sen verran alhaisiksi, ettei kuntien ja kuntayhtymien kannata käsitellä erikseen. Tämä kertoo todennäköisesti tehtäväluokituksen uutuudesta, jolloin sen hättävaihtoehto ei ole tullut esiin. On myös huomioitava ettei yhteistä tehtäväluokitusta vielä käytetä kovin laajasti.

¹²⁸ Verkkokysely 2011.

Suurimpana negatiivisena asiana kuntien yhteisen tehtäväluokituksen osalta nähtiin oman vapauden kaventuminen arkistoinnin ja asiakirjahallinnon osalta. Tämä on hieman ristiriitaista siihen nähden, että yhteisiä pelisääntöjä ja ohjeita kuitenkin kaivataan. Etuja kysyttäessä kuntien suosituin vastausvaihtoehto oli juuri yhteistyön helpottuminen arkistoinnin ja asiakirjahallinnon osalta (ks. taulukko 20). Avoimissa vastauksissa tuli selvästi esiin se, että yhteinen tehtäväluokitus nähdään puutteista huolimatta mahdollisuutena. Hieman valiteltiin tehtäväluokituksen viimeistelemättömyyttä.¹²⁹ Tämän taustalla on todennäköisesti jo aiemmin mainitsemani yhteisen tehtäväluokituksen "eläminen" käyttöönoton jälkeen.

TAULUKKO 21. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen haitat (n = 236)

	Byrokratisoi ja vaikeut- taa kuntien arkistointia ja asiakirja- hallintoa	Kaventaa kuntien vapautta arkistoinnin ja asiakirja- hallinnon suhteen	Vaikeuttaa tiedon löy- tymistä	Pakottaa toimintojen yhtenäistä- miseen ja yhdistämi- seen	Muuta, mitä?	En osaa sanoa	Yhteensä
Kunta	6,6 % (12)	18,2 % (33)	4,4 % (8)	12,2 % (22)	11,6 % (21)	47,0 % (85)	100 % (181)
Kuntayhty- mä	5,5 % (3)	16,4 % (9)	3,6 % (2)	10,9 % (6)	10,9 % (6)	52,7 % (29)	100 % (55)
Yhteensä	6,4 % (15)	17,8 % (42)	4,2 % (10)	11,9 % (28)	11,4 % (27)	48,3 % (114)	100 % (236)

Lähde: Verkkokysely 2011.

¹²⁹ Verkkokysely 2011.

6. MIELIPITEET eAMS:STA

6.1. EAMS:n toimivuus ja hyödyllisyys

Vaikka eAMS:n käyttöönotto on ollut vielä hyvin alhaista sen tekemisen vaativuuden takia, niin eAMS:n pitäisi olla monelle jo sen verran tuttu, että kunnallisten organisaatioiden näkemyksiä eAMS:n suhteen on syytä selvittää. Selvittäessäni kuntaorganisaatioiden mielipiteitä eAMS:sta, annoin heidän valita seuraavista vastausvaihtoehdoista:

- 1 erinomainen
- 2 hyvä
- 3 kohtalainen
- 4 heikko
- 5 en osaa sanoa

Vastaajat pitivät eAMS:n toimivuutta hyvänä tai vähintään kohtalaisena (ks. taulukko 22). Kunnista neljäsosa piti toimivuutta hyvänä ja 15 prosenttia kohtalaisena. Kuntayhtymissä yli viidesosa piti toimivuutta kohtalaisena, mutta vain noin 15 prosenttia hyvänä. Tulos antaa samanlaisen vaikutelman kuin kuntien yhteistä tehtäväluokitusta arvioitaessa, kuntayhtymät ovat hieman kriittisempiä kuin kunnat. Suorastaan heikkona eAMS:n toimivuutta piti vain yhdeksän vastaajaa, tätä voikin pitää hyvänä tuloksena 204 vastaajan joukossa. Näistäkin vain kaksi oli kuntayhtymää. Tämän perusteella voi olettaa, että eAMS:lla on mahdollisuuksia nousta perinteisen AMS:n rinnalle. On kuitenkin syytä muistaa, että yli puolet vastaajista ei vielä osannut sanoa mielipidettään.

TAULUKKO 22. EAMS:n toimivuus (n = 204)

	Erinomainen	Hyvä	Kohtalainen	Heikko	En osaa sanoa	Yhteensä
Kunta	0,7 % (1)	25,0 % (38)	15,1 % (23)	4,6 % (7)	54,6 % (83)	100 % (152)
Kuntayhtymä	1,9 % (1)	15,4 % (8)	23,1 % (12)	3,8 % (2)	55,8 % (29)	100 % (52)
Yhteensä	1,0 % (2)	22,5 % (46)	17,2 % (35)	4,4 % (9)	54,9 % (112)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

eAMS:n hyödyllisyys-kysymyksessä en osaa sanoa -mielipiteet jäivät noin 41 prosenttiin (ks. taulukko 23). Vastajat pitivät eAMS:aa varsin hyödyllisenä, sillä kolmasosa vastaajista valitsi hyvä-vaihtoehdon. Kunnat suhtautuvat eAMS:n hyödyllisyyteen jälleen hieman positiivisemmin kuin kuntayhtymät, mutta erot pysyvät pieninä. Mielenkiintoisena havaintona voi mainita sen, etteivät viisi eAMS:aa ilman kuntien yhteistä tehtäväluokitusta käyttävää organisaatiota ole muita tyytyväisempiä eAMS:aan¹³⁰. Heidän voisi olettaa olevan tyytyväisempiä, koska he olisivat voineet muokata eAMS:n täysin mieleisekseen ilman yhteisen tehtäväluokituksen tuomia rajoituksia. Toisaalta nämä organisaatiot ovat voineet ottaa eAMS:n pohjakseen arkistolaitoksen eAMS-perusmallin, jolloin heidän vapauttaan rajoittaa mallin pohjautuminen kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen.

TAULUKKO 23. EAMS:n hyödyllisyys (n = 204)

	Erinomainen	Hyvä	Kohtalainen	Heikko	En osaa sanoa	Yhteensä
Kunta	8,0 % (12)	35,5 % (54)	14,4 % (22)	1,3 % (2)	40,8 % (62)	100 % (152)
Kuntayhtymä	5,8 % (3)	30,8 % (16)	19,2 % (10)	1,9 % (1)	42,3 % (22)	100 % (52)
Yhteensä	7,3 % (15)	34,3 % (70)	15,7 % (32)	1,5 % (3)	41,2 % (84)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

¹³⁰ Verkkokysely 2011.

Kysymys eAMS:n integroitavuudesta muihin järjestelmiin oli monelle täysin vieras, sillä yli 60 prosenttia vastaajista valitsi en osaa sanoa -vaihtoehdon (ks. taulukko 24). Itse kysymyksessä vastaajat saivat valita lähinnä mielipidettään olevan vaihtoehdon seuraavista vastausvaihtoehdoista:

- 1 erinomainen
- 2 hyvä
- 3 kohtalainen
- 4 heikko
- 5 en osaa sanoa

Integroitavuutta muihin järjestelmiin pidettiin eAMS:n kohdalla kohtalaisena. Erinomaisena sitä ei pitänyt kukaan, mutta tätä toisaalta selittää se, että tällä hetkellä eAMS on helposti integroitavissa vain Innofactor Oyj:n ja Triplan Oy:n asianhallintajärjestelmiin, kuten vastaajat toivat sanallisissa kommentteissaan esiin. Muiden järjestelmätoimittajien tuotteisiin integraatio on usein työlästä ja kallista.¹³¹ Tätä taustaa vasten kohtalaista tyytyväisyyttä voi pitää integroitavuuden suhteen hyvänä. Avoimissa vastauksissa tuli esiin pettymys juuri järjestelmätoimittajiin, jotka eivät suostu yhteistyöhön keskenään. Vastaajat toivoivat tulevaisuudessa lisää avoimilla rajapinnoilla operoivia järjestelmiä, joihin eAMS olisi helppo liittää.¹³² Kuntien ja kuntayhtymien vastauksia vertailtaessa kuntayhtymät olivat jälleen kerran kriittisempiä (ks. taulukko 24). Tässä on varmasti taustalla kuntayhtymien yleisesti kriittisempi asenne kuntien yhteisen tehtäväluokitusta ja eAMS:aa kohtaan, mutta lisäksi heillä saattaa olla hieman tuoreempaa tietoa, kuinka vaativaa erilaisten järjestelmien integroiminen keskenään on. Kuntayhtymiä on perustettu viime vuosina paljon, ja järjestelmiä on varmasti jouduttu sovittamaan perustamisen myötä yhteen. On hyvä myös muistaa, että integroitavuusongelmia ei varsinaisesti voi pitää itse eAMS:n ongelmana. Enemmänkin se perustuu järjestelmätoimittajien haluttomuuteen avata järjestelmiään siten, että eAMS saataisiin toimimaan niissä.

¹³¹ Verkkokysely 2011.

¹³² Ibid.

TAULUKKO 24. EAMS:n integroitavuus muihin hallinnon järjestelmiin (n = 204)

	Erinomainen	Hyvä	Kohtalainen	Heikko	En osaa sanoa	Yhteensä
Kunta	0 % (0)	11,9 % (18)	15,1 % (23)	9,2 % (14)	63,8 % (97)	100 % (152)
Kuntayhtymä	0 % (0)	9,6 % (5)	21,2 % (11)	17,3 % (9)	51,9 % (27)	100 % (52)
Yhteensä	0 % (0)	11,3 % (23)	16,6 % (34)	11,3 % (23)	60,8 % (124)	100 % (204)

Lähde: Verkkokysely 2011.

Kysymys ulkopuolisen avun hankinnasta eAMS:n käyttöönottoon oli monivalintakysymyksiä, joissa sai valita useamman vaihtoehdon. Tämä selittää vastausmäärän nousun yli 204 vastaajan. Kuntien kaksi selvästi suosituinta avun lähdettä olivat arkistolaitos sekä kuntayhteistyö, näihin molempiin aikoi turvautua hieman yli 25 prosenttia vastaajista (ks. taulukko 25). Molemmat avun lähteet ovat selvästi hyväksi havaittuja sekä halpoja. Kuntayhteistyöllä on myös saatu paljon aikaiseksi. Esimerkiksi Oulun alueella (Oulu, Kiiminki, Tyrnävä, Liminka, Muhos, Oulunsalo ja Kempele) tehtiin yhteinen seudullinen asialuokittelu sekä yhteiset kirjaamisohjeet sekä mallinnettiin kirjaamis- ja arkistointiprosessit jo vuosina 2003–2006¹³³. Silti yli viidesosa kunnista aikoi hoitaa asiat omin avuin, eikä suunnitellut yhteistyötä. Kuntayhtymissä arkistolaitos ja yhteistyö olivat vielä kuntia suositumpia, sillä lähemmäs kolmasosan kuntayhtymistä aikoi hankkia apua arkistolaitokselta tai muulta kuntayhtymältä. Huomattavaa on, että kuntiin verrattuna omin avuin aikoi selvittää vain 13 prosenttia kuntayhtymistä. Ehkä kuntayhtymissä avun hankkiminen on luonnollisempaa kuin kunnissa, joissa elää tiukemmin halu säilyttää itsenäisyys omissa asioissa. Henkilökunnan saatavuus ei ainakaan suoraan selitä eroa, sillä kunnissa on suhteessa enemmän alle yhdestä kahteen henkilötyövuodella toimeentulevia organisaatioita kuin kuntayhtymissä (ks. taulukko 1).

Valmiiden vastausten lisäksi avoimeen kenttään ulkopuolisen avun hankkimisesta tuli yhteensä 31 vastausta (ks. taulukko 25). Kunnat tukeutuivat avointen vastausten

¹³³ Koistinen 2007, 23.

perusteella myös järjestelmätoimittajiin. Kuntayhtymät tukeutuivat myös järjestelmätoimittajiin, mutta lisäksi koulutuskuntayhtymät suunnittelivat hankkivansa apua KJY:ltä eli nykyiseltä AMKE:ltä. Suomen Kuntaliitto ei noussut avoimissa vastauksissa avun toimittajana esiin. Toisaalta kyselyn muissa avoimissa vastauksissa toivetta Suomen Kuntaliiton ja arkistolaitoksen mahdollisuudesta yhteistyöhön kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n suhteen tuotiin esiin.¹³⁴ Näin ollen voi sanoa kuntaorganisaatioiden toivovan kyllä Suomen Kuntaliitonkin apua, vaikka se ei tässä kysymyksessä ollut tarjolla.

Kyselyn tekemisen jälkeen koulutuskuntayhtymät ovat ryhtyneet AMKE:n johdolla tekemään tarkennettua eAMS:aa eAMS-perusmallin pohjalta¹³⁵. Myös seurakunnat sekä ruotsinkieliset kunnat ovat aloittaneet yhteistyön eAMS:n tekemistä varten.¹³⁶ Seurakunnilta on jo ilmestynyt tarkennettu eAMS.¹³⁷ Ruotsinkieliset kunnat ovat aloittaneet vuonna 2011 oman eAMS-projektin, jossa pyrkivät yhteistyöllä saamaan asiaa eteenpäin. Mukana ovat Raasepori, Länsi-Turunmaa, pohjanmaan ruotsinkieliset kunnat sekä Suomen Kuntaliitto¹³⁸. Suomen Kuntaliiton apua on siis saatu ainakin ruotsinkielisten kuntien kohdalla. Arkistolaitos on ollut mukana koulutuskuntayhtymien ja seurakuntien hankkeissa.¹³⁹ Avun hankinta ei siis ole jäänyt pelkkien puheiden varaan, vaan myös konkreettisia tuloksia on saatu aikaan.

¹³⁴ Verkkokysely 2011.

¹³⁵ Kankaanpää 2012.

¹³⁶ Jämsen 2012; Seurakuntien eAMS-työryhmä 2011.

¹³⁷ Seurakuntien eAMS-työryhmä 2011.

¹³⁸ Jämsen 2012.

¹³⁹ Oittinen 2012a.

TAULUKKO 25. Ulkopuolisen avun hankinta eAMS:n käyttöönottoon (n = 236)

	Arkistolaitokselta	Kuntayhteistyöllä	Konsultilta	Muualta, mistä?	Ei aikomusta hankkia/ hankittu ulkopuolista apua	Yhteensä
Kunta	25,8 % (45)	25,3 % (44)	15,5 % (27)	12,1 % (21)	21,3 % (37)	100 % (174)
Kuntayhtymä	27,4 % (17)	29,0 % (18)	14,5 % (9)	16,1 % (10)	13,0 % (8)	100 % (62)
Yhteensä	26,3 % (62)	26,3 % (62)	15,2 % (36)	13,1 % (31)	19,1 % (45)	100 % (236)

Lähde: Verkkokysely 2011.

6.2. "Valmiimpia yhteisiä malleja"

Avoimiin kysymyksiin, jotka koskivat eAMS:n etuja ja vahvuuksia sekä puutteita, tuli molempiin lähes viisikymmentä vastausta. Sen sijaan parannusehdotuksiin ei vastannut kuin 34 kuntaorganisaatiota. Kaikkiaan noin viidennes kuntaorganisaatioista vastasi myös avoimiin kysymyksiin. Vastauksia tuli selvästi enemmän peruskunnilta, joten ei ole mielekästä erotella eri kuntaorganisaatioita toisistaan. EAMS:n etuina ja vahvuuksina korostetaan sen helpottavan asianhallintaa sekä tiedon säilyttämistä, löytämistä sekä hävittämistä sähköisten asiakirjojen osalta; "Sähköisen aineiston arkistointi ja tuhoaminen helpottuu". Vastaajat korostavat lisäksi kuntayhteistyön helpottumista tulevaisuudessa, jos kaikkien eAMS pohjautuu yhteiseen luokitukseen; "Ohjaa tekemään töitä samalla tavalla kaikissa kuntaorganisaatioissa".¹⁴⁰ Arkistolaitoksen korostama eAMS:n rooli sähköisen tiedonohjauksen välineenä on myös sisäistetty¹⁴¹, ja se nostettiin kuntaorganisaatioiden vastauksissa esiin toiveena. Tosin myös epäilyksiä asian suhteen on olemassa; "Jos saadaan todella ohjaamaan sähköistä tiedonhallintaa, niin todella hyvä". Myös fyysisen tilantarpeen väheneminen nähdään merkittävänä etuna.¹⁴² Koska kunnat ja kuntayhtymät säilyttävät asiakirjansa itse, asiakirjojen säilytyskustannukset ovat merkittävä erä arkistotoimen menoissa. EAMS:n suurimpia puutteita mainitessa monet kertoivat näkemyksenä eAMS-

¹⁴⁰ Verkkokysely 2011.

¹⁴¹ Happonen 2007b, 12; Pohjonen 2008, 10.

¹⁴² Verkkokysely 2011.

perusmallista. eAMS-perusmallin ongelmana pidettiin sen monimutkaisuutta, osin puutteellisuutta; "Arkistolaitoksen eAMS-pohja on hyvin puutteellinen, eikä sen perusteella voi lähteä eAMSia suunnittelemaan", "malli ja ohjaus jäänyt puolitiehen"¹⁴³. Koska kuntien yhteinen tehtäväluokitus on eAMS-mallin luokituksen pohjana, niin ei voi pitää yllätyksenä, että eAMS nähtiin myös osin epäsopivana sekä puutteellisena omaan käyttöön. Samat ongelmat tulivat esiin jo kysyttäessä omia mielipiteitä kuntien yhteisestä tehtäväluokituksesta.

Kuntaorganisaatiot pelkäsivät eAMS:n tekemisen vaativuuden ja ylläpitämisen raskauden muodostuvan ongelmaksi; "Hirvittävä työmäärä tekemisessä. Hyödyn maksimoinnin onnistuminen epäilyttää."¹⁴⁴ Pekka Henttonen, Tampereen yliopiston informaatiotieteiden yksikön yliassistentti, on tuonut ylläpito-ongelman jo aiemminkin esiin. Taustalla on se, että SÄHKE2 vaatii eAMS:n jatkuvaa ylläpitoa, jos asiakirjat aiotaan säilyttää pysyvästi sähköisenä.¹⁴⁵ Miten tässä onnistutaan? Ainakin tutkimukseni osoittaa, että paperisetkin AMS:t ovat usein päivittämättä. Toinen mikä tekee eAMS:n tekemisestä raskaan, on SÄHKE2-määräyksen vaatimus prosessienmallintamisesta tarkalle tasolle.¹⁴⁶ Kuntaorganisaatiot ovat kuitenkin tutkimukseni mukaan tällä hetkellä varsin vähän mallintaneet prosessejaan (ks. taulukko 5), sillä se on vaativa ja suuri urakka. Pekka Henttonen on yhdessä, Tampereen yliopiston informaatiotieteiden yksikön yliassistentin, Marjo Rita Valtosen kanssa esittänyt epäilyn SÄHKE2-määräyksen ja sitä kautta eAMS:n onnistumisesta, koska prosessienmallintamisen vaade on viety liian pitkälle¹⁴⁷. Päivi Happonen arkistolaitokselta on kiistänyt vastakirjoituksessaan Henttoselle ja Valtoselle, että kaikkien prosessien mallintaminen olisi välttämätön viitaten SÄHKE-määräykseen. Happonen kirjoittaa, että; "Prosessien mallintamista eAMS:iin ei edellytetä, vaan vaatimuksena on, että käsittelyprosessit kuvataan sille tarkkuustasolle, jonka avulla tehtäväluokittaisten asiakirjatyyppejen oletusmetatietoarvojen tallentuminen, täydentyminen ja muuttuminen operatiivisessa tietojärjestelmässä voidaan toteuttaa."¹⁴⁸ Käytännössä tämä tarkoittanee

¹⁴³ Verkkokysely 2011.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Arkistolaitos 2010; Henttonen 2012.

¹⁴⁶ Arkistolaitos 2008a, 11.

¹⁴⁷ Henttonen & Valtonen 2009, 10.

¹⁴⁸ Happonen 2009, 5.

kuitenkin useampien prosessien nykyistä tarkempaa kuvausta ja sitä myötä suurta työmäärää. Samalla Happonen tulee osaltaan kumonneeksi omia aikaisempia näkemyksiään, joissa hän painottaa, että prosessit ja käsittelysäännöt on kuvattava tarkasti yksittäisten asiakirjojen tasolle eAMS:ssa¹⁴⁹. Ehdot tulee kuitenkin täyttää, jos aikoo arkistolaitokselta saada luvan yksinomaan sähköiseen säilyttämiseen. Arkistolaitos on tällä hetkellä se viranomainen, joka kuntaorganisaatioiden arkistotoimea ohjaa. EAMS-työn vaativuutta ja raskautta korostettaessa näkyy myös kuntaorganisaatioiden asiakirjahallinnon henkilökunnan vähäisyys (ks. taulukko 1), monet kokevat että työmäärä on yhdelle liian suuri; "Laatiminen suuri työ, joka koskee koko organisaatiota - tekijöitä ei tahdo olla"¹⁵⁰. Arkistolaitoksen tarkoitus ei ole ollut säilyttää eAMS työtä asiakirjahallinnon henkilökunnalle yksistään. Arkistolaitos korostaakin koko henkilökunnan panosta, ja erityisesti johdon osallistuminen on eAMS-hankkeen onnistumiselle ensiarvoisen tärkeää.¹⁵¹

Osa vastaajista on eAMS:n suhteen selvästi odottavalla kannalla. Monissakaan kuntaorganisaatiossa ei ole vielä ryhdytty sähköistämään tehtäväprosesseja, joten sähköiselle AMS:lle ei ole tarvetta. Asiakirjat säilytetään vielä yksinomaan paperisena. EAMS:n tekeminen on sen verran vaativaa, ettei siihen ole pelkän tekemisen ilosta haluttu lähteä, lisäksi moni kertoo tulevansa vanhalla paperisella AMS:lla hyvin toimeen. Lisäksi uusi AMS vaatii aina myös vanhan arkiston katkaisemisen, kun luokitus vaihtuu. Tämä tuo jälleen uuden kokonaisuuden päätearkistoon. Moni vastasikin, ettei halua katkaista vanhaa arkistoa ennen kuin todella siirrytään yksinomaan sähköiseen säilyttämiseen. Moni vastaaja halusi myös kuulla ensin eAMS:n käyttöön siirtyneiden organisaatioiden kokemuksia ennen mahdollista omaa eAMS:n käyttöönottoa. Lisäksi mahdolliset kuntaliitoksen tai alustavat kuntaliitosneuvottelut ovat syy siihen, ettei eAMS:aa nähdä vielä ajankohtaisena asiana.

Kuntaorganisaatioiden parannusehdotuksissa nousi hyvin selvästi esiin yksi tema, joka näkyi lähes kaikissa vastauksissa. Neuvontaa, tiedotusta ja koulutusta tarvitaan ja kaivataan; "Arkistolaitos voisi korostetummin tarjota neuvontapalvelua eAMSin

¹⁴⁹ Happonen 2005, 5; Happonen 2006, 5–6.

¹⁵⁰ Verkkokysely 2011.

¹⁵¹ eAMS-käyttöönottosuunnitelma 2009, 1.

laatimisesta kuhunkin kuntaorganisaatioon soveltuena", "Enemmän julkisuutta, KAlta enemmän kokoonkutsujan roolia eAMS: pohjien jakamiseksi ja työn helpottamiseksi".¹⁵² Vastaukset noudattelivat pitkälti siis samaa linjaa arkistolaitoksen ja KJY:n kyselyiden kanssa, jossa käytännön koulutus sekä yhteistyö nousivat vahvasti esiin¹⁵³. Pelkkien mallien ja käyttöönotto-oppaiden tilalle tarvittaisiin konkreettista koulutusta, jossa eAMS:n laatimista opetettaisiin kädestä pitäen. Päivi Happonen mainitsi artikkelissaan vuonna 2009, että "Sähke2:n keskeisiä vaatimuksia, kuten eAMS:n kehittämistä, on koulutettu arkistolaitoksen ja muiden koulutuksen järjestäjien tilaisuuksissa jo parin vuoden ajan"¹⁵⁴. Tämä ei tunnu selvästikään riittävän, vaan kuntaorganisaatiot tarvitsisivat enemmän organisaatiokohtaista konsultointia. Siihen arkistolaitokselle ei valitettavasti ole kunnolla resursseja, kuten Raili Oittinen myöntää¹⁵⁵.

¹⁵² Verkkokysely 2011.

¹⁵³ Pöyry 2009, 2; Koulutuksen järjestäjien yhdistys 2009, 13–14.

¹⁵⁴ Happonen 2009, 4.

¹⁵⁵ Oittinen 2012b.

7. PÄÄTÄNTÖ

Kuntien yhteistä tehtäväluokitusta käytetään jo hieman yli kolmanneksella vastanneista kuntaorganisaatioista. Verrattuna vuoden 2009 tilanteeseen kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttäjämäärät ovat nousseet 26 kunnallisesta organisaatiosta 72 käyttäjään. Tämä osoittaa kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käytön lisääntyneen merkittävästi parin viime vuoden aikana. Suurin muutos oli tapahtunut niiden kuntaorganisaatioiden joukossa, jotka eivät edes suunnitelleet kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottoa, sillä nyt näitä oli enää viisi kuntaorganisaatiota. Tämän perusteella enää alle kolme prosenttia kuntaorganisaatioista suhtautuu yhteiseen tehtäväluokitukseen selkeän torjuvasti. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttö on yleisempää isoimmista kuntaorganisaatioissa, ja jopa yli puolet yli 100 000 asukkaan organisaatioista käyttää yhteistä tehtäväluokitusta. Suurempien organisaatioiden innokkaampaa yhteisen tehtäväluokituksen käyttöä selittävät paremmat resurssit sekä myös kuntien yhteen liittymiset, joko liitoksen tai kuntayhtymän kautta.

EAMS:n käyttäjämäärät olivat nousseet vuoden 2009 jälkeen vain vähän. On kuitenkin muistettava, että kysely toteutettiin alkuvuodesta 2011, joten kyselyn jälkeen käyttöönottoja on varmasti tapahtunut. Toisaalta suurin muutos olikin tapahtunut myös eAMS:n kohdalla asenteessa; enää vain reilu kahdeksan prosenttia organisaatioista ei edes suunnitellut eAMS:n käyttöönottoa. Voidaan siis sanoa, että kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja eAMS ovat molemmat lyöneet itsensä läpi kuntaorganisaatioiden tietoisuuteen ja ainakin periaatteessa vakiinnuttaneet asemansa, vaikka käyttöaste ei ole noussut vielä kovin korkealle ainakaan eAMS:n osalta. EAMS:n käyttöönottojen vähäisen määrän taustalla on myös se, että avoimissa vastauksissa nousi esiin tietynlainen odottava henki. Monikaan ei ollut vielä ollut valmis siirtymään eAMS:n käyttöön, ensin haluttiin odottaa muiden kokemuksia. Tämä on ymmärrettävää, sillä eAMS:n käyttöönotto on laaja ja vaativa hanke verrattuna esimerkiksi kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottoon. Mahdollisesti vastaajat haluavat myös ensin nähdä avataanko arkistolaitoksen VAPA-järjestelmä kuntaorganisaatioille vai suunnataanko mielenkiinto SARKK-hanketta kohden. Varovaisuuden taustalla saattaa myös olla julkishallinnon monien aiempien IT-hankkeiden epäonnistuminen. Yhtenä tuoreimpana

esimerkkinä näistä on Valtiovarainministeriön johtaman asian- ja aiheidenhallinnan tietojärjestelmä-hankkeen VALDA:n lopettaminen 9 miljoonan ja vajaan kuuden vuoden jälkeen¹⁵⁶.

Kuntaorganisaatiot olivat kohtalaisen tyytyväisiä yhteisen tehtäväluokituksen soveltavuuteen omaan käyttöönsä. Kunnat valittelivat tehtäväluokituksen epätasapainoa, tietyissä tehtävissä luokitus oli jäänyt liian epätarkaksi, mutta osin se nähtiin liiankin tarkkana. Tämän lisäksi valiteltiin tehtäväluokituksen puutteellisuutta. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen soveltamiseen olisi kaivattu myös lisää ohjeita kunnallisissa organisaatioissa. Nyt kuntien vastauksissa oli aistittavissa tunne, että he kokevat jääneensä yksin soveltamaan yhteistä tehtäväluokitusta. Jonkin verran kuntien yhteisessä tehtäväluokituksessa koettujen ongelmien taustalla on varmaankin se, että osalla vastaajista saattaa olla epärealistiset odotukset yhteistä tehtäväluokitusta kohtaan. Sen kuvitellaan ehkä ratkaisevan kaikki ongelmat kerralla, mutta on syytä muistaa, että yhteinen tehtäväluokitus on suunnattu koko kuntakentälle, joten se on väistämättä kompromissi, eikä voi siten täysin vastata kaikkien tarpeisiin. Sen käyttö vaatii aina jonkin verran soveltamista omaan käyttöön. Ainakin joitakin tehtäväluokkia jää pois käytöstä. Kuntien yhteisessä tehtäväluokituksessa olevien soveltavuusongelmien taustalla saattaa olla myös se, ettei kuntaorganisaatioilta saatua palautetta osattu ottaa kunnolla huomioon, eikä soveltaa käytäntöön kun tehtäväluokitusta oltiin suunnittelemassa. Arkistolaitoksella ei ole tarpeeksi käsitystä kunnan tehtävienkulusta, kuten Kansallisarkiston projektipäällikkö Jaana Pohjonen myönsi Failissa 3/2008.¹⁵⁷ Kommentteja yhteistä tehtäväluokitusta kohtaan saattoi tulla myös vain tiettyjen innokkaiden kuntaorganisaatioiden suunnalta, ja heidän mielipiteensä tuli näin liian korostuneeksi. Toisessa kunnassa ei ole totuttu menettelemään juuri samalla tavalla kuin toisessa, vaikka kyseessä olisikin sama lakisääteinen tehtävä. Kysyttäessä kuntien yhteisen tehtäväluokituksen eduista ja haitoista, nousi esiin kuntaorganisaatioiden pelko oman vapauden menettämisestä asiakirjahallinnon osalta, vaikka yhteinen tehtäväluokitus nähtiin tarpeellisena ja asiakirjahallintoa helpottavana tekijänä. Oman vapauden menettämisen pelko on ristiriidassa siihen nähden, että suurimpana etuna nähtiin kuitenkin yhteistyön helpottuminen kuntaorganisaatioiden kesken. Haittana

¹⁵⁶ Järn 2012, 24.

¹⁵⁷ Pohjonen 2008, 11.

nähtiin myös tehtäväluokituksen nopea versiointi, jonka takia luokitus on jo läpikäynyt julkaisunsa jälkeen monia muutoksia. Kaiken kaikkiaan kuntien yhteinen tehtäväluokitus nähtiin kuitenkin ennen kaikkea positiivisena mahdollisuutena. Tätä osoitti se, että lähes puolet vastaajista ei halunnut nimetä ollenkaan tehtäväluokituksen haittoja.

Lähes puolet yhteistä tehtäväluokitusta käyttävistä kuntaorganisaatioista on ottanut käyttöönsä alatehtävätasolle menevän luokituksen. Syynä voi nähdä sen, että kuntien yhteinen tehtäväluokitus on tehty valmiiksi juuri alatehtävätasolle. Tämän jälkeen organisaation tulee tarkentaa luokitusta itse, mutta tähän ei useimmilla ole halua eikä resursseja. Kuntayhtymät ovat huomattavasti kuntia useammin tyytyneet päätehtävätason luokitteluun. Kuntayhtymät keskittyvät usein tiettyihin toimintoihin, jolloin heille olisi hyödyksi suppeampi, mutta tarkemmin heidän toimialaansa keskittynyt tehtäväluokitus. Kun luokitus ei ole sopivan oloinen, ei sitä haluta käyttää kovin tarkalla tasolla. Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen soveltuvuudesta kuntayhtymät valittelivat tehtäväluokituksen suuntaamista liikaa peruskunnille ja luokituksen huonoa soveltuvuutta heidän tehtäviensä hoitamiseen. Nämä voivat olla myös syynä kuntien yhteisen tehtäväluokituksen päätehtävätason käyttöön kuntayhtymissä. Kuntayhtymien tehtäväluokituksen sovellettavuuden ongelmien taustalla on myös se, ettei niitä aikanaan otettu kovinkaan paljon mukaan suunnitteluun. EAMS-projektiryhmä koostui lähinnä suurista kaupungeista. Tutkimukseni perusteella herää kuitenkin kysymys, olisiko kuntayhtymiä sekä pienten kuntien edustajia pitänyt ottaa mukaan laajemmin projektiryhmiin, tai pyytää heiltä erikseen palautetta? Myös Suomen Kuntaliiton mukana olon puuttuminen projektiryhmästä oli outoa, sillä sen tehtävä on valvoa kuntien etuja.

Kun katsotaan kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottoja eri arkistopiirien osalta, nähdään että Kansallisarkiston vaikutus näkyy selvästi Etelä-Suomen käyttöönottoaktiivisuudessa. Kansallisarkiston vaikutuspiirin lisäksi nousee esiin Mikkelin maakunta-arkiston alue. Myös siellä on tapahtunut paljon yhteisen tehtäväluokituksen käyttöönottoja. Tätä selittää pitkälti SARKK-hankkeen pääpaikan sijainti Mikkelissä. Sen sijaan ei ole yllättävää, että varsinkin eAMS:n käyttöönotot ovat

tapahtuneet lähes yksinomaan Kansallisarkiston vaikutuspiirissä. Mikkelin SARKK-hankeessa on kuntien yhteistä tehtäväluokitusta täydennetty neljännelle tasolle vasta viime vuoden aikana, joten eAMS:n suhteen kehitystyö on vasta aluillaan. Lisäksi arkistolaitoksen eAMS-hankkeen edustajat löytyvät yksinomaan Kansallisarkistosta. SARKK-hankkeen vaikutuksesta huolimatta olisi sekä kuntien yhteisen tehtäväluokituksen, että varsinkin eAMS:n kannalta toivottavaa, jos Kansallisarkiston asiantuntijat kiertäisivät enemmän maakunnissa. Tai sitten maakunta-arkistoihin voitaisiin kouluttaa henkilöitä, jotka toimisivat alueensa kuntien yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käytön opastajina ja innostajina. Tämä on tietenkin arkistolaitoksen kohdalla kustannus- ja prioriteettikysymys, mutta todennäköisesti se tulisi kantamaan hedelmää. Ainakin jos eAMS:sta halutaan koko kuntakentän omaksuma asia.

Tällä hetkellä kaikki eAMS:n käyttöönotot ovat tapahtuneet joko Innofactor Oyj:n tai Triplan Oy:n asianhallintajärjestelmiin integroidun tiedonohjausjärjestelmän kautta. Näiden kahden toimittajan lisäksi Suomessa toimivat ainakin Tieto Oyj ja Affecto Finland Oy, joilta myös SÄHKE2-määrytykset täyttävät järjestelmäratkaisut löytyvät. Suomen markkinat ovat niin pienet, että tuskin kovin monta muuta asianhallintaratkaisuja tarjoavaa toimittajaa kuntaorganisaatioille löytyy edellä mainittujen lisäksi. Räätelöityjä ja erikseen rakennettuja ratkaisuja tietenkin löytyy, mutta nämä ratkaisut ovat usein niin kalliita, ettei niihin kuntaorganisaatioilla ole varaa. Asianhallintajärjestelmien toimittajien vähäisyys voi olla ongelmallista kilpailun ja hintojen kannalta, sillä laajempi kilpailutilanne auttaisi järjestelmien kehittämisessä ja olisi eduksi hinnoittelussa ainakin kuntaorganisaatioiden näkökulmasta. Kuntaorganisaatiot näkivät eAMS:n suhteen ongelmana myös sen, että järjestelmätoimittajat eivät ole kovinkaan halukkaita avaamaan omia järjestelmiään järjestelmäintegraatioita varten. Arkistolaitoksen olisikin hyvä saada eri järjestelmätoimittajia paremmin mukaan yhteistyöhön, jotta eAMS saadaan ohjaamaan eri tietojärjestelmissä syntyvien asiakirjojen elinkaarta.

Mielipiteet eAMS:sta olivat pitkälti samansuuntaisia kuin kuntien yhteisestä tehtäväluokituksista. Toisaalta suurin osa vastaajista jätti vastaamatta eAMS:aa koskeviin kysymyksiin, sillä eAMS oli vielä monelle käytännössä vieras. eAMS:n

toimivuutta pidettiin kohtalaisena, mutta kuntayhtymät olivat jälleen hieman kuntia kriittisempiä. Kunnat näkivät eAMS:n myös hyödyllisempänä kuin kuntayhtymät. Tiedusteltaessa eAMS:n etuja ja vahvuuksia avoimiin kysymyksiin vastasi vain viidennes kyselyn vastaajista. Tässä näkyikin selvästi eAMS:n vieraus käytännön tasolla kunnallisille organisaatioille. Toisaalta ne, jotka avoimiin kysymyksiin vastasivat, antoivat hyvinkin perusteellisia vastauksia, joista näki että asiaa oli pohdittu. EAMS:n nähtiin helpottavan tiedon löytymistä, hakemista ja hävittämistä sekä ohjaavan asiakirjahallintoa saaman suuntaan koko kuntakentässä. Myös fyysinen arkistotilan säästö oli tärkeä tekijä. Puutteita kysyttäessä moni valitteli eAMS:n ylläpitämisen raskautta. Nykyään perinteiset paperiset AMS:tkin jäävät usein päivittämättä, mutta arkistolaitoksen SÄHKE2-määritys vaatii eAMS:n jatkuvaa ylläpitoa, jos aikoo siirtyä yksinomaan sähköiseen arkistointiin. Myös suurin osa prosesseista tulisi olla mallinnettuna, jotta tiedot voidaan säilyttää yksinomaan sähköisesti. Prosessienmallinnus on monessa kunnassa vielä alkutekijöissä. AMS:ien ylläpito ja prosessienmallintaminen vaativat suuren parannuksen nykytilanteeseen, jos sähköisen asianhallinnan ja arkistoinnin halutaan leviävän. Se kuinka valmiita kuntaorganisaatiot ovat tähän jää nähtäväksi.

Moni vastaaja halusi avoimissa vastauksissa myös tuoda esiin näkemyksensä arkistolaitoksen eAMS-perusmallista. Sen ongelmana nähtiin yleinen puutteellisuus. Sitä että moni piti eAMS-mallia puutteellisena, ei tarvitse ihmetellä, kun tietää sen pohjautuvan kuntien yhteiseen tehtäväluokitukseen. Parannusehdotuksia kysyttäessä selvimmin nousi esiin kuntaorganisaatioissa toive ohjauksen ja koulutuksen lisäämisestä. Varsinkin konkreettista eAMS:n laatimisen opetusta kaivattiin. Tässä onkin arkistolaitoksella työsarkaa jäljellä, jos eAMS aiotaan saada levitettyä koko kuntakentälle. Lisäksi eAMS:n aseman vakiinnuttaminen vaatii arkistolaitoksen ja Suomen Kuntaliiton nykyistä toimivampaa yhteistyötä. Kaiken kaikkiaan kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja eAMS nähdään positiivisessa valossa, ja niille on selvästi tilausta kuntakentällä. Nyt pitäisikin saada enemmän käytännön ohjeita molempien käyttöön ja soveltamiseen, jos halutaan, että kunnalliset organisaatiot lähtevät todenteolla kuntien yhteistä tehtäväluokitusta ja varsinkin eAMS:aa käyttämään.

Tutkimusta olisi mielenkiintoista laajentaa myös valtionhallinnolle suunnatulla kyselyllä. Valtionhallintoon on suunniteltu vastaava yhteinen luokitus ja eAMS-ohje. Lisäksi arkistolaitoksen VAPA-hanke on suunnattu juuri valtionhallinnon organisaatioille. Se miten hankkeet ovat edenneet, on vielä tutkimatta. Kyselyn uusiminen kuntaorganisaatioille 2–5 vuoden päästä olisi myös mielenkiintoista, silloin näkisi miten kuntien yhteistä tehtäväluokitusta ja varsinkin eAMS:aa on saatu jalkautettua kentälle. Myös kuntien suuret rakennemuutokset sekä mahdollinen kuntauudistus tuovat oman mielenkiintonsa tulevaisuuden suhteen. Onko yhteisistä pohjista ja ohjeista ollut hyötyä kuntien yhteenliittymisissä? Myös tietojärjestelmien ja eAMS:n integroitavuuden tilanne muutaman vuoden päästä olisi mielenkiintoista selvittää. Ovatko järjestelmätoimittajat lähteneet avaamaan järjestelmiään muidenkin toimittajien tuotteille?

LÄHTEET

I ALKUPERÄISLÄHTEET

AMKE (2012), Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry:n verkkopalvelu, <http://www.amke.fi/www/fi/amke/index.php>, viitattu 3.4.2012.

Arkistolaitos (2000), Arkistolaitoksen suositus arkistonmuodostussuunnitelman laadinnan, käytön ja ylläpidon periaatteiksi, <http://www.arkisto.fi/fi/palvelut/normit/liitteet/arkistolaitoksen-suositus-arkistonmuodostussuunnitelman-periaatteiksi/>, viitattu 15.4.2011.

Arkistolaitos (2007)a, Opas arkistonmuodostussuunnitelman laatimiseksi ja ylläpitämiseksi, <http://www.ams-opas.fi/>, viitattu 8.4.2011.

Arkistolaitos (2007)b, Seurantaryhmään etsitään kumppaneita: Kunnilla mahdollisuus vaikuttaa sähköisen asioinnin kehittämiseen. Tiedote 15.8.2007, <http://www.arkisto.fi/fi/news/89/361/Seurantaryhmaeaeen-etsitaeaeen-kumppaneita-Kunnilla-mahdollisuus-vaikuttaa-saehkoeisen-asioinnin-kehittaamiseen/>, viitattu 8.4.2011.

Arkistolaitos (2007)c, Määräys ja ohjeet arkistotiloista, KA 1386/40/2007, 21.8.2007, http://www.arkisto.fi/uploads/normit/valtionhallinto/maarayksetjaohjeet/Arkistotilamaarays%20ja%20ohje_150708.pdf, viitattu 30.2.2012.

Arkistolaitos (2008)a, Sähköisten asiakirjallisten tietojen käsittely, hallinta ja säilyttäminen, <http://www.arkisto.fi/fi/saehke2-maeaeraeys/>, viitattu 8.4.2011.

Arkistolaitos (2008)b, Tehtäväluokituksen käyttöönotto kunnissa helpottaa tiedon löytymistä ja parantaa hallinnon läpinäkyvyyttä. Tiedote 30.12.2008, <http://www.arkisto.fi/fi/news/82/358/Tehtaevaeluokitusten-kaeyttoeoenotto-kunnissa-helpottaa-tiedon-loeytymistae-ja-parantaa-hallinnon-laepinaekyvyyttae/>, viitattu 8.4.2011.

Arkistolaitos (2009), Kuntaorganisaatioiden eAMS-perusmalli valmistui. Tiedote 8.4.2009. <http://www.arkisto.fi/fi/news/114/437/Kuntaorganisaatioiden-eAMS-perusmalli-valmistui/>, viitattu 8.4.2011.

Arkistolaitos (2010), Ohje SÄHKE2-vaatimusten mukaisen eAMS-järjestelmän tietosisällön tallentamisesta pysyvästi säilytettävän asiakirjana 29.10.2010, <http://www.arkisto.fi/uploads/eAMS%20versiontiohje0.2.pdf>, viitattu 8.2.2012.

Arkistolaitos (2011)a, Arkistolaitos käynnistänyt SÄHKE3-normin suunnittelun. Tiedote 14.2.2011, <http://www.arkisto.fi/fi/news/532/61/Arkistolaitos-kaeynnistaenynt-SaeHKE3-normin-suunnittelun/>, viitattu 6.2.2012.

Arkistolaitos (2011)b, Kunnallisen asiakirjahallinnon opas, suositus AL/10550/07.01.01.00/2011, 19.4.2011, <http://wiki.narc.fi/kao/index.php/Etusivu>, viitattu 15.3.2012.

Arkistolaitos (2012)a, SÄHKE-määräykset, <http://www.arkisto.fi/fi/palvelut/julkisen-hallinnon-saehkoeiset-palvelut/saehke-maeaeraeykset/>, viitattu 7.2.2012.

Arkistolaitos (2012)b, Sähköisen säilyttämisen lupa, <http://www.arkisto.fi/fi/palvelut/julkisen-hallinnon-saehkoeiset-palvelut/saehkoeisen-saeilyttaemisen-lupa/>, viitattu 23.4.2012.

Arkistolaki (1994), Arkistolaki 23.9.1994/831, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831>, viitattu 8.4.2011.

Arkki-esite (2012), Arkki Arkistohallintasovellus, Laaja esite, Triplan Oy. Tekijän hallussa.

Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintavasta (1999), Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintavasta 12.11.1999/1030, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19991030>, viitattu 3.2.2012.

Botska, Maaret (2012), VS:Kuntien arkistotilat ja koulutustaso (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 12.4.2012 klo 15:14. Tekijän hallussa.

Dynasty Tiedonohjausjärjestelmä-esittely (2012), Dynasty Tiedonohjausjärjestelmä, Innofactor Oyj. Tekijän hallussa.

eAMS-käyttöönottosuunnitelma (2009), ohje, versio 1.1, KuntaIT Verkostoportaali, <http://wiki.kuntait.fi/tiki-index.php> (edellyttää rekisteröitymistä), viitattu 15.4.2011.

Happonen, Päivi (2005), "Tiedon elinkaari hallintaan. Arkistonmuodostussuunnitelman merkitys asiakirjahallinnon kehittämisessä". Faili 2/2005, 4–6.

Happonen, Päivi (2006), "Arkistonmuodostussuunnitelman uusi rooli – säilyttämisen ohjaajasta dynaamiseksi tiedonhallintajärjestelmäksi". Faili 3/2006, 5–7.

Happonen, Päivi (2007)a, "Tiedon ohjaus osana sähköisen tiedonhallinnan arkkitehtuuria". Faili 4/2007, 4–5.

Happonen, Päivi (2007)b, "eAMS-malli edistää kunnallisten organisaatioiden siirtymistä sähköiseen asiointiin". Arkistoviesti 3/2007, 12–13.

Happonen, Päivi (2009), "Sähke2 - ei sittenkään niin railakas". Faili 2/2009, 4–5.

Happonen, Päivi (2010)a, "Valtionhallinnon keskitetty sähköinen säilytyspalvelu". Hallinto 5/2010, 27.

Happonen, Päivi (2010)b, "VAPAn suunnittelu edennyt värikkäästi". Akti 1/2010, 12.

Happonen, Päivi (2010)c, "Yhteinen vai organisaatiokohtainen tehtäväluokitus?". Akti 2/2010, 12–13.

Happonen, Päivi (2010)d, "Sähköisen tiedonhallinnan kehittämisprojektit". Luentoaineisto 18.5.2011. Suomen kahdeksan arkistopäivät 18.–19.5.2010.

Happonen (2012), Vast:Jatko:SARKK-hanke (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 28.2.2012 klo 17:27. Tekijän hallussa.

Happonen, Päivi & Oittinen, Raili (2008), "Yhteinen malli helpottaa sähköistä säilyttämistä". Arkistoviesti 3/2008, 29–30.

Happonen, Päivi & Pohjonen, Jaana & Oittinen, Raili (2008), "Sähköinen arkistonmuodostussuunnitelma eAMS". Arkistoviesti 4/2008, 21–24.

Henttonen, Pekka (2012), "Omenat ja appelsiinit", Pekka Henttosen blogi, <http://reunamerkinetoja.wordpress.com/2012/01/07/omenat-ja-appelsiinit/>, viitattu 8.2.2012.

Henttonen, Pekka & Valtonen, Marjo Rita (2009), "Sähke2 – railakasta menoa". Faili 1/2009, 10–12.

Häyrinen, Kristiina (2011), SARKK -palvelu tukena kuntaliitoksissa. Luentoaineisto. Kunnallisarkistoyhdistys ry. Syksyn koulutuspäivä 20.10.2011.

JHS 152, Prosessien kuvaaminen, versio 6.6.2008, <http://www.jhs-suositukset.fi/suomi/jhs152>, viitattu 4.4.2012.

Jämsen, Christian (2012), eABP-samarbete i kommunerna (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 25.1.2012 klo 13:24. Tekijän hallussa.

Järn, Sari (2012), "Valtiolle ei yhteistä asianhallintaa. Valdaan käytettiin 9 miljoonaa ja lukemattomia työtunteja". Faili 1/2012, 24–25.

Järnfors, Seija (2010), "Sähköinen arkistonmuodostussuunnitelma kunnille (eAMS)". Luentoaineisto. Kuntamarkkinat 15.–16.9.2010.

Kallio, Tarja (2012)a, Re: Triplan Oy:n asianhallintaratkaisut kunnille (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 30.1.2012 klo 10:33. Tekijän hallussa.

Kallio, Tarja (2012)b, Triplan. Luentoaineisto. Kunnallisarkistoyhdistys ry. Kevään koulutuspäivät 9.3.2011. Tekijän hallussa.

Kankaanpää, Merja (2012), koulutuskuntayhtymien TOS (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 19.1.2012 klo 10:33. Tekijän hallussa.

Kantola, Pekka (2011), Asiaa kuntien Tiera Oy:stä. Luentoaineisto. Kunnallisarkistoyhdistyksen koulutuspäivä 17.3.2011.

Koistinen, Marjaana (2007), "Seudullinen yhteistyö asiakirjahallinnossa". Arkistoviesti 2/2007, 23–25.

Kolbe, Sissi (2012), RE: Asianhallintatuotteenne kunnille, (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 30.1.2012 klo 22:38. Tekijän hallussa.

Koulutuksen järjestäjien yhdistys (2009), Ammatillisen koulutuksen järjestäjien asiakirjahallinnon ja arkistotoimen kuvaus. Kysely KJY:n koulutuksen järjestäjille asiakirjahallinnon ja arkistotoimen nykytilasta ja kehittämistarpeista. Lokakuu 2009.

Kunnat (2011), Suomen Kuntaliiton verkkopalvelu, <http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/yhteistoiminta/Sivut/default.aspx>, viitattu 8.4.2011.

Kuntien yhteinen tehtäväluokitus (2008), KuntaIT Verkostoportaali, <http://wiki.kuntait.fi/tiki-index.php> (edellyttää rekisteröitymistä), viitattu 15.4.2011.

Laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta 2007, Laki kunta- ja palvelurakennemuutoksesta 9.2.2007/169, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070169>, viitattu 23.1.2012.

Leppänen, Markku (2002), "Kysely julkishallinnon arkistotoimen tilasta vuonna 2000". Arkistoviesti 1/2002, 4–15.

Loponen, Mirja (2010), "eAMS ja Sähke2 käytäntöön. Onnistuuko jalkauttaminen?". Faili 3/2010, 24–25.

Lybeck, Jari (2000), "Arkistonmuodostussuunnitelmaa koskeva arkistolaitoksen suositus valmistunut". Arkistoviesti 2/2000, 31–33.

Nuorteva, Jussi (2010), "Arkistolaitoksen strategia katsoo kohti vuotta 2015". Akti 1/2010, 6–7.

Oittinen, Raili (2012)a, Kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja eAMS (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 23.1.2012 klo 13:15. Tekijän hallussa.

Oittinen, Raili (2012)b, Kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja eAMS (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 16.4.2012 klo 16:36. Tekijän hallussa.

Pohjonen, Jaana (2008), "Kuntien eAMS etenee". Faili 3/2008, 10–11.

Pöyry, Annina (2009), Kysely kuntaorganisaatioille yhteisen tehtäväluokituksen ja eAMS:n käytöstä -raportti, 18.12.2009. Arkistolaitos. Tekijän hallussa.

Rantala, Marja (2002), "Arkistonmuodostussuunnitelma organisaation tiedonhallinnan välineenä". Arkistoviesti 4/2002, 17–22.

Ryhänen, Katariina (2011)a, VS: Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttö (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 2.6.2011 klo 22:00. Tekijän hallussa.

Ryhänen, Katariina (2011)b, SARKK - sähköinen arkistointi kuntien käyttöön. Luentoaineisto. Kunnallisarkistoyhdistyksen koulutuspäivä 17.3.2011. Tekijän hallussa.

Ryhänen, Katariina (2012), VS: Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttö (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 17.2.2011 klo 17:30. Tekijän hallussa.

Sanastowiki (2011), Sanastowiki. Asiakirjahallinnan sanasto, <http://wiki.narc.fi/sanasto/index.php/Etusivu>, viitattu 13.1.2012.

Seurakuntien eAMS-työryhmä (2011), <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2AE23A>, viitattu 26.1.2012.

SFS-ISO 15489-1. Tieto ja dokumentointi. Asiakirjahallinto. Osa 1: Yleistä. Suomen standardoimisliitto. Helsinki.

Suomen Kuntaliitto (2003), Arkistoasioiden organisointi kunnassa, kirje 6.3.2003.

Suomen Kuntaliitto (2008), Kuntaliiton säännöt. http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/tietoa/Documents/kuntaliiton_saannot2008.pdf viitattu 24.2.2012.

Toivonen, Ritva (2012), Affecton asianhallintatuotteet kunnille (sähköpostiviesti). Vastaanottaja Anssi Heikkilä, lähetetty 30.1.2012 klo 11:15. Tekijän hallussa.

Tweb-esite (2012), Tweb. Järjestelmä asioiden ja dokumenttien hallintaan, Triplan Oy. Tekijän hallussa.

Vartiainen, Taina (2000), "Arkistonmuodostus – ohjeet ja käytäntö". Arkistoviesti 2/2000, 27–31.

Vartiainen, Taina (2002), ""Tehtävän mukaan minäkin paperini järjestän"– muistikuvia ja tosiasioita AMS:n alkuajoilta". Teoksessa: Mäenpää et al. (toim.). Arkistoyhdistyksen julkaisuja 8. Tammisaari: Arkistoyhdistys ry, 251–275.

Verkkokysely (2011), Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa -verkkokysely 19.1.2011–18.2.2011. Tekijän hallussa.

II TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Calabria, Tina (2006), Evaluating Caloundra City Council's EDMS classification. Case Study, http://www.steptwo.com.au/files/kmc_caloundracouncil.pdf, viitattu 8.4.2011.

Czaja, Roland & Blair, Johnny (2005), Designing Surveys. A Guide to Decisions and Procedures. Second Edition. California: Pine Forge Press.

Eerola, Johanna (2008), ”Meidän AMS:sta löytyy kaikki!” Tapaustutkimus Pirkkalan kunnan arkistonmuodostussuunnitelmasta. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto: Informaatiotutkimuksen laitos, <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03412.pdf>, viitattu 8.4.2011.

Foscarini, Fiorella (2009), Function-based records classification systems: an exploratory study of records management practices in central banks. A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, The University of British Columbia, Vancouver, https://circle.ubc.ca/bitstream/handle/2429/9310/ubc_2009_fall_foscarini_fiorella.pdf?sequence=1, viitattu 13.3.2012

Gunnlaugsdottir, Johanna (2006), *The Implementation and Use of ERMS. A Study in Icelandic Organizations*. Acta Universitatis Tamperensis 1185. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-6763-9.pdf>, viitattu 8.4.2011.

Haario, Pirkko (2001), *Asiakirjahallinnon ominaispiirteitä eri organisaatiotyypeissä. Kunnalliset viranomaiset*. Luentomoniste. Asiakirjahallinnon koulutusohjelma VII. 28.9.2001, 1–17, <http://www.arkisto.fi/uploads/Palvelut/Koulutus/kunta01.pdf>, viitattu 8.4.2011.

Henttonen, Pekka (2007), *Records, Rules and Speech Acts – Archival Principles and Preservation of Speech Acts*. Acta Universitatis Tamperensis 1246. Tampere: Tampere University Press.

Hirsijärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2010), *Tutki ja kirjoita*. 15.–16. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Itkonen, Martti (1950), *Kunnallisen arkiston hoito*. Iisalmi: Maalais kuntien liitto.

Korhonen, Katja (2010), *Käyttäjien asiakirjahallinnan ohjaamisen tarpeet Asumispalvelusäätiö ASPAssa ja ASPA Palvelut Oy:ssä*. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto: Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos, <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04306.pdf>, viitattu 8.4.2011.

Koukka, Tommy (2010), *Kunnallisen arkistotoimen sääntely*. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto: Kunnallisoikeus.

Kuusanmäki, Jussi (1994), "Kunnalliset asiakirjat". Teoksessa: Orrman, Eljas & Pispala, Elisa (toim.), *Suomen historian asiakirjalähteet*. Porvoo: Kansallisarkisto & Werner Söderström Osakeyhtiö, 215–228.

Lybeck, Jari et. al. (2006), Arkistot yhteiskunnan toimiva muisti. Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen oppikirja. Helsinki: Arkistolaitos, http://www.arkisto.fi/uploads/Palvelut/Julkaisut/asiakirjahallinnon_oppikirja.pdf, viitattu 8.4.2011.

Mäenpää, Markku (2006), "Sähköisen säilyttämisen historiaa Suomessa - Arkistolaitoksen näkökulma". Teoksessa: Sari Järn & Susanna Kokkinen & Osmo Palonen (toim.). ELKAD, puheenvuoroja sähköiseen arkistointiin. Mikkelin ammattikorkeakoulu. A: Tutkimuksia - Research Reports 7, 1–5, http://www.mamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/mamk/embeds/mamkwwwstructure/14144_1473-844-844-ELKAD.pdf, viitattu 9.1.2012.

Orr, Stuart Anthony (2005), Functions-based Classification of Records: Is it Functional? Submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree of Master of Science in Records Management to the School of Informatics. Division of Information & Communication Studies. Northumbria University, New Castle, http://www.irma.is/Portals/6/frodleikur/Orr_Functional_Classification.pdf, viitattu 7.4.2011.

Orrman, Eljas (2010), "Havaintoja arkistotoimen murroksesta kolmen vuosikymmenen ajalta". Luentoaineisto 19.5.2011. Suomen kahdeksannet arkistopäivät 18.–19.5.2010.

Puhakka, Vesa (2005), Tutkimusmenetelmät. Kyselytutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen. Luentoaineisto 19.9.2005. Tietojenkäsittelytieteiden laitos, Oulun yliopisto, <http://www.tol.oulu.fi/kurssit/tutkimusmenetelmat/Tutkimusmenetelmat>, viitattu 13.3.2012.

Seitsonen, Katri (2009), Tehtäväluokitus asiakirjahallinnassa: asiaryhmytyksen käyttö Tampereen teknillisen yliopiston Tweb-asianhallintajärjestelmässä. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto: Informaatiotutkimuksen laitos, <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03785.pdf>, viitattu 3.2.2012.

Seitsonen, Katri (2010), Kuntien yhteinen tehtäväluokitus ja semanttinen web. Semantic Web 2.0 -hanke. Tutkimusraportti. Tampereen yliopisto, <http://tampub.uta.fi/infim/978-951-44-8060-7.pdf>, viitattu 8.4.2011.

Seppänen, Voitto & Oittinen, Raili & Gröhn Eeva (1990), Arkistointi ja kirjaaminen kunnallishallinnossa. 2. uudistettu painos. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Syrjö, Veli-Matti (1994), "Arkistoviranomaisen vaikutus arkistonmuodostukseen". Teoksessa: Mäenpää et al. (toim.). Arkistoyhdistyksen julkaisuja 5. Helsinki: Arkistoyhdistys ry, 121–133.

Syrjö, Veli-Matti (1999), "Arkistotoimikunta uuden arkistoajattelun airuena". Teoksessa: Mäenpää et al. (toim.), Arkistoyhdistyksen julkaisuja 6. Helsinki: Arkistoyhdistys ry, 125–134.

Tikka, Jarmo (2010), Projektin toteuttamisen ja tietosisällön tuottamisen haasteet Kuopion ja Joensuun yliopistojen asiakirjahallinnan yhdistämistyössä elokuusta 2009 vuodenvaihteeseen 2010. Arkistoalan syventävien opintojen tutkielma. Itä-Suomen yliopisto: Historia- ja maantieteiden laitos, http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100038/urn_nbn_fi_uef-20100038.pdf, viitattu 8.4.2011.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2012), Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9., uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valli, Raine (2001), Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Valli, Raine (2007), "Kyselylomaketutkimus". Teoksessa: Juha Aaltola & Raine Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston kerääminen: vinkkejä aloitteleville tutkijoille. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–125.

Valtonen, Marjo Rita (2005), "Tapaustutkimus poliisin esitutkinnan dokumentoinnista: asiakirjahallinnan näkökulma". Teoksessa: Arkistoyhdistyksen julkaisuja 10. Helsinki: Arkistoyhdistys ry.

Vehkalahti, Kimmo (2008), Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Viikki, Raimo (1983), "Maalaiskuntien arkistotoimi 1865 - 1945. Ennen ensimmäisen arkistolain synnyttämien yleisohjeiden aikaa". Teoksessa: Rastas, Pirkko, Kuusanmäki, Jussi, Orrman, Eljas (toim.). Arkistoyhdistyksen julkaisuja 1, Helsinki: Arkistoyhdistys ry, 57–77.

Väisänen, Minna (2007), Julkishallinnon organisaatioiden asiakirjahallinnan kehittäminen – tapaus Kuopion yliopisto. Pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto: Tietojenkäsittelytieteiden laitos.

LIITTEET

Liite 1: Saatekirje ja kyselylomake

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa -verkkokysely
19.1.–18.2.2011.

Hyvä vastaanottaja, pyydän toimittamaan tämän kyselyn eteenpäin organisaationne asiakirjahallinnosta ja/tai arkistotoimesta vastaavalle. Olen tekemässä pro gradu-tutkielmaa Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella. Gradussani tutkin miten kunnat ja kuntayhtymät ovat ottaneet vastaan kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä miten eArkistonmuodostussuunnitelmien tekeminen on lähtenyt käyntiin. Tämän takia pyytäisin teitä täyttämään oheisen kyselyn 18.2.2011 mennessä. Tutkimuksen onnistumisen kannalta jokainen vastaus on ensiarvoisen tärkeä. Kysely koostuu niin monivalinta- kuin avoimistakin kysymyksistä. Kyselyn vastaamiseen menee noin 15–30 minuuttia. Pahoittelen samalla, että kysely saattaa tulla osalle vastaajista useampaan kertaan eri postituslistojen kautta.

Tutkimuksessa kuntia ja kuntayhtymiä tullaan käsittelemään kokonaisuuksina eikä yksittäisen kunnan vastauksia tuoda esiin, vaikka kyselyssä pyydetään paikoin yksityiskohtaisia tietoja.

Kyselyyn toivotaan vastauksia myös liikeyrityksiltä, joten tiedoksi että kysymyksiin nrot 3-4 voitte vastata sen perusteella minkä kunnan alueella toimitte.

Jos kyselystä herää kysymyksiä, minuun voi ottaa yhteyttä sähköpostilla ositteessa
anssi.heikkila@jyu.fi

Terveisin Anssi Heikkilä

Linkki kyselyyn:

<http://www.webropol.com/P.aspx?id=510986&cid=139408623>

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Huomaathan että tähdellä merkittyihin kysymyksiin on pakko vastata. Lisäksi keskeyttäessäsi kyselyn klikkaa keskeytä-painiketta ja ota talteen ruudulle ilmestyvä käyttäjätunnus ja salasana tai linkki. Voit myös kirjoittaa sähköpostiosoitteesi avautuvaan kenttään, jolloin saat tiedot ja ohjeet kyselyn vastaamisen jatkamisesta sähköpostiisi. Jos lähetät kyselyn, niin et voi enää jatkaa vastaamista tähän kyselyyn.

Perustiedot

1) Kunnan/ kuntayhtymän nimi *

2) Muoto *

- Kunta
- Kuntayhtymä (myös kunnalliset liikelaitokset)
- Liikeryitys

3) Arkistopiiri, johon kunta/ kuntayhtymä kuuluu *

- Hämeenlinnan maakunta-arkisto/Kansallisarkisto
- Joensuun maakunta-arkisto
- Jyväskylän maakunta-arkisto
- Mikkelin maakunta-arkisto
- Oulun maakunta-arkisto
- Turun maakunta-arkisto
- Vaasan maakunta-arkisto

4) Kunnan/ kuntayhtymän asukasmäärä *

- alle 5000
- 5000-10 000
- 10 000-20 000
- 20 000-50 000
- 50 000-100 000
- yli 100 000

5) Kuinka paljon työntekijöitä kunnassa/ kuntayhtymässä on yhteensä? *

- alle 500
- 500-1499
- 1500-4999
- 5000-9999
- yli 10 000

6) Kunnan/kuntayhtymän asiakirjahallinnon ja arkiston henkilötyövuodet *

- alle 1
- 1-2
- 2-3
- 3-4
- yli 4

7) Arvio kunnan/ kuntayhtymän päätearkistossa olevien asiakirjojen hyllymetrimäärästä?

8) Kunnan/ kuntayhtymän päätearkistossa olevan asiakirja-aineiston alkamisvuosi?

Keskeytä / Break

Seuraava / Next -->

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Tässä osiossa esitetään kysymyksiä asianhallintajärjestelmästä/ asiankäsittelyjärjestelmästä:

Asianhallintajärjestelmä on asioiden, asiakirjojen ja töiden hallinnan, valmistelun, päätöksenteon ja arkistoinnin tietojärjestelmä. Asianhallintajärjestelmässä asiakirjat liittyvät aina toimenpiteen/käsittelyvaiheen kautta asiaan.

9) Onko kunnassa/ kuntayhtymässä asianhallintajärjestelmä käytössä? *

- on
 ei

10) Kuka on mahdollisen asianhallintajärjestelmän toimittaja?

- Documenta
 Triplan
 itse rakennettu järjestelmä
 muu toimittaja, mikä?

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

16% valmiina

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Tässä osiossa esitetään kysymyksiä liittyen arkistonmuodostussuunnitelmaan (AMS):
AMS:aan merkitään tehtävittäin arkistonmuodostajan asiakirjat ja asiakirjalliset tietoaineistot. AMS ohjaa asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistointia, rekisteröintiä ja seulontaa.

11) Onko kunnassanne/kuntayhtymässänne AMS? (Voitte tarvittaessa valita useamman vastausvaihtoehdon) *

- käytössä
- ei ole käytössä
- ajan tasalla
- osittain ajan tasalla
- vanhentunut
- paperinen
- sähköinen

12) Jos AMS on käytössä, niin milloin ensimmäinen paperinen AMS on otettu käyttöön?

- 1980-luvulla
- 1990-luvulla
- 2000-luvulla

13) Miten aineistot on luokiteltu AMS:ssa?

- ei luokitusta
- kaavapohjaisesti (esim. ABC-kaava)
- tehtäväpohjaisesti (esim. kunnan/toimialan tehtävien mukaan)
- asiapohjaisesti (esim. asioittain luokiteltu)
- jotenkin muuten, miten?

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

33% valmiina

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Tässä osiossa esitetään kysymyksiä koskien kuntien yhteistä tehtäväluokitusta:

Kuntien yhteinen tehtäväluokitus on laadittu arkistolaitoksen ja kunnallisten organisaatioiden yhteistyönä (2008). Tehtäväluokituksen tavoitteena on arkistolaitoksen mukaan nopeuttaa siirtymistä sähköiseen arkistointiin. Tehtäväluokitus on edellytys eAMS-mallin käyttöönotolle.

14) Käyttekö kunnasanne/ kuntayhtymässänne kuntien yhteistä tehtäväluokitusta? (Voitte valita useamman vastausvaihtoehdon) *

- käytössä
- käytössä sovellettuna versiona
- ei ole käytössä
- on suunnitelmassa ottaa käyttöön
- ei ole suunnitelmassa ottaa käyttöön

Jos vastasitte kieltävästi edelliseen kysymykseen, voitte siirtyä kysymykseen nro 18.

15) Milloin kuntien yhteinen tehtäväluokitus otettiin käyttöön?

- 2008
- 2009
- 2010
- 2011

16) Millä tasolla kuntien yhteinen tehtäväluokitus on käytössä?

- päätehtävätasolla
- tehtävätasolla
- alatehtävätasolla
- vielä alemmilla tasoilla

17) Jos kuntien yhteinen tehtäväluokitus aiotaan ottaa käyttöön, niin milloin se on suunniteltu tapahtuvaksi?

- parhaillaan
- 1-2 vuoden sisään
- tulevaisuudessa

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

50% valmiina

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Tässä osiossa käydään läpi kuntien yhteisen tehtäväluokituksen käyttöön liittyviä tekijöitä: Mikäli kuntien yhteinen tehtäväluokitus ei ole teillä käytössä, vastatkaa sen mukaan kysymyksiin 18-21 millainen mielikuva teillä on asiasta.

18) Miten kuntien yhteinen tehtäväluokitus soveltuu kuntanne/ kuntayhtymänne omaan käyttöön? *

- soveltuu erinomaisesti
- soveltuu hyvin
- soveltuu kohtalaisesti
- soveltuu heikosti
- en osaa sanoa

19) Miksi mielestänne kuntien yhteinen tehtäväluokitus soveltuu käyttöönne edellisessä vastauksessa tekemänne arvion mukaan?

20) Mitä etuja kuntien yhteisellä tehtäväluokituksella mielestänne on? (Voitte valita useamman vastausvaihtoehdon) *

- tehostaa kuntien arkistointia ja asiakirjahallintoa
- edesauttaa kuntien välistä yhteistyötä arkistoinnin ja asiakirjahallinnon osalta
- helpottaa tiedon löytymistä ja parantaa hallinnon läpinäkyvyyttä
- helpottaa toimintojen yhtenäistämistä ja yhdistämistä
- muuta, mitä?
- en osaa sanoa

21) Mitä haittoja kuntien yhteisellä tehtäväluokituksella mielestänne on? (Voitte valita useamman vastausvaihtoehdon) *

- byrokraatsoi ja vaikeuttaa kuntien arkistointia ja asiakirjahallintoa
- kaventaa kuntien vapautta arkistoinnin ja asiakirjahallinnon suhteen
- vaikeuttaa tiedon löytymistä
- pakottaa toimintojen yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen
- muuta, mitä?
- en osaa sanoa

Keskeytä / Break

<-- Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

66% valmiina

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Tässä osiossa käydään läpi eArkistonmuodostussuunnitelman (eAMS) tilanne:

Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman tulisi arkistolaitoksen mukaan ohjata tietojärjestelmillä tuotettujen asiakirjatietojen sähköistä hallintaa, käsittelyä ja säilytystä niiden koko elinkaaren ajan. eAMS toimii keskitettynä asiakirjatietojen hallintavälineenä. Sen avulla myös tarpeettoman tiedon hävittäminen tapahtuu luotettavasti.

23) Onko eAMS käytössä kunnassanne/ kuntayhtymässänne? (Voitte valita useamman vastausvaihtoehdon) *

- käytössä
- ei ole käytössä
- on suunnitelmassa ottaa käyttöön
- ei ole suunnitelmassa ottaa käyttöön

Jos vastasitte kieltävästi, voitte siirtyä kysymykseen nro 27.

24) Minä vuonna eAMS otettiin käyttöön?

- 2008
- 2009
- 2010
- 2011

25) Missä/Miten eAMS on toteutettu?

- Documentan Dynasty Tiedonohjausjärjestelmässä
- Triplanin Arkki-sovelluksessa ylläpidetyssä sähköisessä eAMS:ssa
- integroitu itse järjestelmäkohtaisesti
- muuten, miten?

26) Jos eAMS:n tekeminen on suunnitelmassa, niin milloin se aiotaan ottaa käyttöön?

- parhaillaan
- 1-2 vuoden sisään
- tulevaisuudessa

27) Jos eAMS:n käyttöä ei kunnassanne pidetä tarpeellisena, mitkä tekijät vaikuttavat tähän?

Keskeytä / Break

<< Edellinen / Previous

Seuraava / Next -->

83% valmiina

Kuntien yhteisen tehtäväluokituksen sekä eAMS:n tilanne kunnissa

Tässä osiossa käsitellään eAMS:an käyttöön liittyviä tekijöitä:

Mikäli eAMS ei ole teillä käytössä, vastatkaa sen mukaan kysymyksiin 28-35 millainen mielikuva teillä on asiasta.

28) Jos olette siirtymässä/siirtyneet eAMS käyttöön, aiotteko hankkia/ hankitteko ulkopuolista apua? (Voitte valita useamman vastausvaihtoehdon)

arkistolaitokselta

kuntayhteistyöllä

konsullilta

muualta, mistä?

ei aikomusta hankkia/ hankittu ulkopuolista apua

29) Millainen on mielestänne eAMS:n toimivuus? *

erinomainen

hyvä

kohtalainen

heikko

en osaa sanoa

30) Millainen on mielestänne eAMS:n hyödyllisyys? *

erinomainen

hyvä

kohtalainen

heikko

en osaa sanoa

31) Millainen on mielestänne eAMS:n integroitavuus muihin hallinnon järjestelmiin? *

erinomainen

hyvä

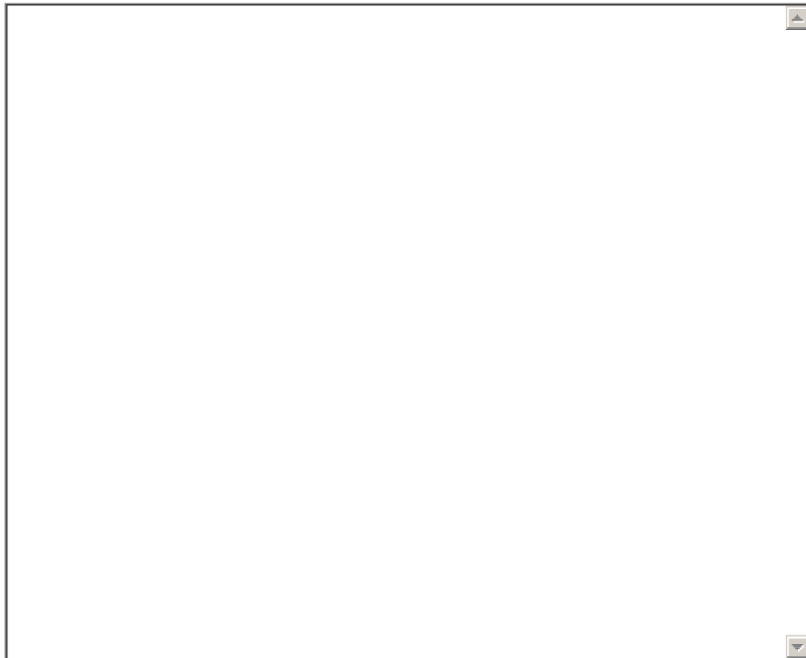
kohtalainen

heikko

en osaa sanoa

32) Jos organisaatiossanne on jo eAMS integroitu muihin hallinnon järjestelmiin, niin miten integrointi onnistui käytännössä?

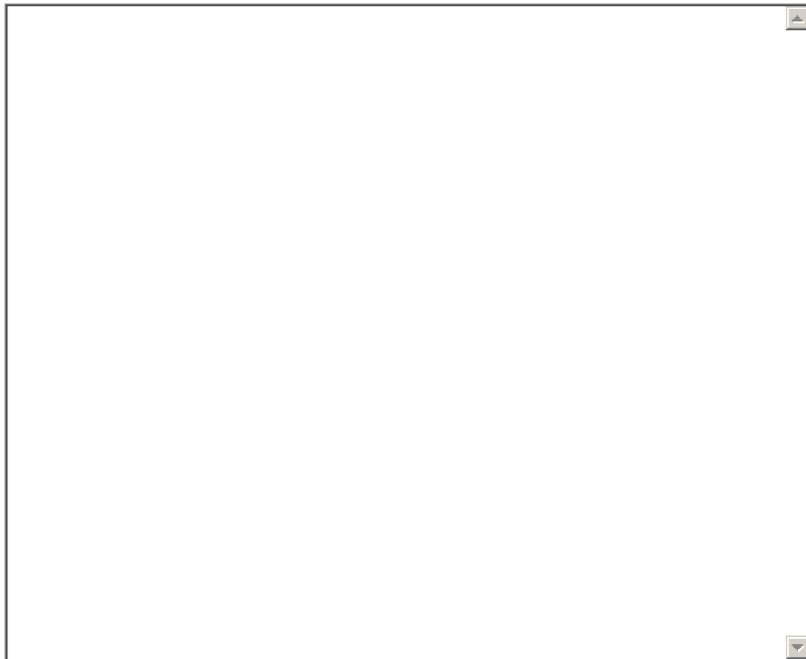
33) Mitä etuja ja vahvuuksia eAMS:lla on?

A large, empty rectangular text input area with a thin black border. It is intended for the user to provide an answer to question 33. There are small, faint icons in the top-right and bottom-right corners of the box.

34) Mitä puutteita eAMS:lla on?

A large, empty rectangular text input area with a thin black border. It is intended for the user to provide an answer to question 34. There are small, faint icons in the top-right and bottom-right corners of the box.

35) Mitä parannusehdotuksia haluat esittää eAMS:n kehittämiseksi?

A large, empty rectangular text input area with a thin black border. It is intended for the user to provide an answer to question 35. There are small, faint icons in the top-right and bottom-right corners of the box.

36) Tehtävä/toimintaprosessin mallinnusvaihe kunnassanne/ kuntayhtymässänne? *

- kaikki prosessit mallinnettu
- keskeisimmät prosessit mallinnettu
- joitakin prosesseja mallinnettu
- pieni osa prosesseista mallinnettu
- ei mallinnettu lainkaan

Keskeytä / Break

Haluan lähettää vastaukset
Jag vill skicka svaren
I want to submit my answers

<-- Edellinen / Previous

Lähetä Skicka Submit

100% valmiina

